

รัฐสภาสาร

ปีที่ 31 ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม 2526 ISSN 0125-0957

เรื่องในเล่ม

วันชาติของไทย และวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในรัชกาลปัจจุบัน	2
พระราชธรรม 27 ประการ	11
กฎหมายเกี่ยวกับการใช้แรงงาน	36
คู่มือตาลี่แล้วย้อนคู่มือไทย	66

Legislative Institutional Repository of Thailand

วัตถุประสงค์ ● เพื่อเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย ● เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ	
สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภา สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ถนนอุทองใน ดุสิต กรุงเทพฯ โทร. ๒๕๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๒๕	นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา นายมนตรี ตันทวิรัตน์ นางสาวสุวิมล ไตรสุวรรณ ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวอรุณญา กীরติพงศ์ไพบูลย์ ผู้จัดการและสมุหบัญชี
พลตรี กระวี สุทัศน์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการ ร้อยตรี ปณิธาน เลิศฤทธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ที่ปรึกษา นายอาสา ททรัพย์อนันต์ นายประยูร สดาเขตร์ นางสาวบังอร อิมโอชา นายประเสริฐ ดวงวิชัย นางพรวิรัตน์ หมุ่มพัยค์ม์ นางสาวกอบกุล ศรานนท์ นายภราดา บุรณศิริ นายสุพงศ์ ศิริพนเกียรติ นางอุบลวรรณ พันธุ์คำ นายวุฒินันท์ ยังวิริยะ นายอุดม พลอยสังวาลย์ นายแผ้ว หมุ่มพัยค์ม์ นายธนู บุญยรังค	การส่งเรื่องลงรัฐสภา ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โทร. ๒๕๒๖๑๘๑-๘๘ ต่อ ๒๓๗
	บอกรับเป็นสมาชิก ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โดยส่ง เชคไปรษณีย์ หรือธนาณัติ ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต
	กำหนดออก เดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละหกสิบบาท ครึ่งปีสามสิบบาท
พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย ๔๑๐/๑๐-๑๓ ถนนเจริญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑ โทร. ๔๒๔๔๕๕๑, ๔๒๔๐๖๕๔ นายณัฐ ปวิณวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๕	

Legislative Institutional Repository of Thailand

ทรงพระเจริญ

บทบรรณาธิการ

ในปัจจุบันประเทศไทยของเราประสบปัญหาหลายประการในการพัฒนาประเทศ ทั้งปัญหาภายในประเทศและปัญหาจากภายนอกประเทศ แต่พวกเราชาวไทยก็โชคดีที่มี พระประมุขที่ประเสริฐล้ำ คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในหลวง องค์ปัจจุบันของเรา ได้ทรงเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาของชาติในด้านต่าง ๆ ดังพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านซึ่งมีมากมายสุดที่จะพรรณนาอย่างสั้นได้ เช่นโครงการพระราชดำริ ของพระองค์ทั้งในด้านการเกษตร การศึกษา การสาธารณสุข อันได้แก่ โครงการหลวง พัฒนาภาคเหนือ มูลนิธิอานันทมหิดล ทูลเกล้าเวียนหลวงโรงเรียนร่วมเกล้า โครงการ แพทย์หลวงและแพทย์พระราชทาน เป็นต้น

นอกจากนี้ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จพระดำเนิน ไปเยี่ยมเยียนราษฎรของพระองค์ ในแห่งหนตำบลใดของประเทศ พระองค์ก็จะทรงพยายามหาทางปลดเปลื้องความทุกข์ยาก ของราษฎรตลอดเวลา จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าพระองค์ ทรงเป็นศูนย์รวมของจิตใจของชาวไทยทั้งชาติ ในการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติเรา

ในศุภวารดิถีวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-อดุลยเดช เวียนมาบรรจบครบรอบอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 5 ธันวาคม 2526 นี้ กอง บรรณาธิการรัฐสภาสาร ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อม ถวายพระพรชัยมงคล ขอจงทรงพระเจริญและทรงพระเกษมสำราญยิ่งยืนนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้ากองบรรณาธิการรัฐสภาสาร

วันชาติของไทยและวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในรัชกาลปัจจุบัน

โดย อนุรักษ์ สุธงษิสงคราม

ความเบื้องต้น

“วันชาติ” หรือ “วันแห่งชาติ” หรือ “วันสำหรับชาติ” คือ วันที่ระลึกสำหรับชาติเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศในยุโรปเรียกว่า “National Day” กำหนดเอาวันใดวันหนึ่งแล้วแต่เห็นสมควรเป็นวันชาติ เช่นวันประกาศอิสรภาพ วันปฏิวัติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น แต่ไทยเราเป็นชาติเก่าแก่มาเริ่มจะมีวันชาติ (National Day) ในรัชกาลที่ 6 กรุงรัตนโกสินทร์นี้ตามประเพณีฝรั่ง

เริ่มต้นให้ตั้งวันที่ 6 เมษายนเป็นวันชาติของไทย

เรื่องวันชาติของไทยนั้นมีประวัติหรือความเป็นมาว่า เดิมเมื่อ พ.ศ. 2463 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้วันที่ 6 เมษายน

ึ่งเป็นวันที่ระลึกจักรีด้วย เป็นวันชาติไทย ในการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้
วันที่ 6 เมษายนนั้นก็เนื่องมาจากรัฐบาลสเปนขอทราบวันกำหนด สำหรับชาติแห่งกรุง
ยาม ซึ่งสมัยนั้นประเทศในยุโรปมีวันชาติกันมาก่อนเป็นกำหนดวันแน่นอน พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระราชนิยมให้ใช้วันที่ 6 เมษายน เป็นวันชาติ
ของไทย ดังปรากฏในหนังสือของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ
สนาบดีกระทรวงการต่างประเทศถึงพระยาจักรปาณิศรีศิลาวิสุทธ์ ราชเลขาธิการ คือท่าน
เจ้าพระยามหิธร(ละออ ไกรฤกษ์) ในกาลต่อมา ดังมีข้อความในหนังสือราชการตอบรับ
มาดังต่อไปนี้

สำเนาวันที่ 1194

วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2463)

ที่ 70/5379

ศาลาว่าการต่างประเทศ

วันที่ 5 กรกฎาคม พระพุทธศักราช 2463

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก พระยาจักรปาณิศรีศิลาวิสุทธ์* ราชเลขาธิการ ทราบ

ด้วยเมื่อวันที่ 2 เดือนนี้ ข้าพเจ้าได้รับโทรเลขพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจรูญ-
ศักดิ์กฤดากร ฉบับ 1 ว่า เสนาบดีว่าการต่างประเทศสเปนขอทราบว่าวันที่กรุงสยาม
กำหนดขึ้นเป็นวันสำหรับชาติ เพื่อที่จะได้ลงไว้ในหนังสือแจ้งความแก่พวกทูตให้ทราบทูต
ผู้ใดมีวันสำคัญที่มิงานสำหรับชาติทุกปีไป พระองค์เจ้าจรูญบอกมาว่าที่สถานทูตปารีสมีวัน
ที่เคยฉลองอยู่สามวัน คือ วันเฉลิมพระชนมพรรษาวัน 1 วันปีใหม่วัน 1 และวันเสด็จ
ถลิ่งถวัลยราชย์วัน 1 รวมเป็น 3 วัน พระองค์เจ้าจรูญจึงขอคำสั่งมาว่าจะให้ตอบเสนาบดีว่า
การต่างประเทศสเปนวันใด ดังมีความพิสดารแจ้งอยู่ในสำเนาคำแปลโทรเลขที่ส่งมาแล้ว

ข้าพเจ้าเห็นว่ากำหนดวันที่รัฐบาลสเปนถามมานี้ ประสงค์ความจะทราบว่าเป็น
สำหรับชาติไทย ฤๅแนดชนลัเตย์ นั้นวันใดคือวันอย่างเช่น อังกฤษเรียกว่า เอ็มไปร์เดย์
วันที่ 24 พฤษภาคม ฝรั่งเศสกำหนดวันที่ 14 กรกฎาคม อเมริกาคำหนดวันที่ 4
กรกฎาคม นั้น ถ้าจะให้บอกวันสามอย่างที่พระองค์เจ้าจรูญถามมาอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น
จะไม่ตรงความหมายซึ่งเขามิมา แลเห็นด้วยเกล้าฯ ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้

ต่อมาเป็น เจ้าพระยามหิธร (ละออ ไกรฤกษ์)

LI RT

กำหนดวันที่ 6 เมษายน คือ วันเถลิงถวัลยราชสมบัติในรัชกาลที่ ๑ เป็นวันสำหรับชาติมาแล้ว ข้าพเจ้าคิดเห็นด้วยเกล้า ๆ จะตอบไปว่า วันสำหรับชาติไทยนั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดวันที่ 6 เมษายน ไว้แล้วตั้งนี้ถ้าความข้อนี้อุปถัมภ์ด้วยกระแสพระราชดำริ ถ้าถ้ามีชอบด้วย จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตอบไปประการใด จะได้มีไปประการนั้น

ขอเจ้าคุณได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเรียนพระราชปฏิบัติว่าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เจ้าจรรยาบอกวันไรไป

ข้าพเจ้าขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งมายังเจ้าคุณ
(ลงพระนาม) เทวะวงศ์วโรปการ

สำเนา
ที่ 64/580

กรมราชเลขาธิการ

พระราชวังบางปะอิน

วันที่ 7 กรกฎาคม พุทธศักราช 2463

ขอพระราชทานกราบบทูล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

ตามลายพระหัตถ์ที่ 70/5379 ลงวันที่ 5 เดือนนี้ว่ารัฐบาลสเปนขอทราบวันสำหรับชาติเพื่อไปรวบรวมทำบัญชีสำหรับใช้ราชการทูต ทรงเห็นว่าวันที่ว่านี้คงจะหมายถึง แนนดชนัลเดย์ อย่างอังกฤษใช้ เอ็มไปร์เดย์ เป็นต้น ของเราน่าจะเป็นวันที่ 6 เมษายน นั้น ข้าพพระพุทธเจ้าได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทโปรดเกล้าฯ ว่าถูกแล้ว ควรบอกไปวันที่ 6 เมษายน ซึ่งเป็นวันที่เราเรียกกันว่า "วันจักรี" (CHAKRI DAY)

(ลงพระนาม) ข้าพระพุทธเจ้า หม่อมเจ้าธานีนิวัต (1)

ลงนามแทนราชเลขาธิการ

เป็นอันว่าประเทศไทยถือเอาวันที่ 6 เมษายน คือ "วันจักรี" เป็นวันชาติ (National Day) มาตั้งแต่ก่อนเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2463 ซึ่งถือกันตามพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

(1) พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น 4 กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา

เปลี่ยนมาเป็นวันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันชาติ

ต่อมาในรัชกาลที่ 8 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 แล้ว 6 ปีถึงวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2481 รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) นายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีให้ถือเอาวันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันชาติไทยมีข้อความสั้น ๆ ว่าดังนี้ :—

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องวันแห่งชาติ

ด้วยคณะรัฐมนตรี ได้ประชุมปรึกษาลงมติว่า วันที่ 24 มิถุนายน ย่อมถือว่าเป็นวันชาติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พุทธศักราช 2481

(ลงชื่อ) พ.อ. พหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

เป็นอันว่า วันชาติซึ่งเราถือเอาวันที่ 6 เมษายน ซึ่งเป็นวัน “จักรี” มาตั้งแต่ พ.ศ. 2463 ในรัชกาลที่ 6 นั้นเราก็เปลี่ยนมาถือเอาวันที่ 24 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินมาเป็นระบอบรัฐธรรมนูญเป็นวันชาติหรือวันสำหรับชาติ หรือ “วันแห่งชาติ” นับตั้งแต่วันประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีคือ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2481 เป็นต้นมา เวลานั้นเป็นรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ละเคยเป็นหัวหน้าคณะราษฎรกระทำการปฏิวัติ คนที่ 1 มา

ความศักดิ์สิทธิ์ของวันที่ 24 มิถุนายน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ต่อมาในรัชกาลที่ 7 คณะราษฎรได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 วันที่ 24 มิถุนายน จึงกลายเป็นวันสำคัญของคณะราษฎรและรัฐบาลของคณะราษฎร คือ รัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) ได้ประกาศให้ถือเป็นวันชาติแทนวันที่ 6 เมษายน

ใครไปจะต้องว่าวันที่ 24 มิถุนายน ไม่ใช่วันสำคัญหรือเป็นวันขบถต้องถูกสมาชิกฝ่ายคณะ
ก่อการ 2475 เสนอให้พ้นจากสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรเช่น นายอินทร
สิงหนะตร ส.ส. ประเภท 1 จังหวัดเชียงใหม่เป็นต้น ถูกพ้นจากสมาชิกภาพอย่างไม่น่าเชื่อ
ว่าจะเป็นไปได้ถึงเพียงนั้น เรื่อง “ให้นายอินทร สิงหนะตร พ้นจากสมาชิกภาพนั้น”
มีปรากฏอยู่ในหนังสือรัฐสภาไทยของ นายประเสริฐ บัณฑิตสุนทร ได้บันทึกไว้ว่า
ดังต่อไปนี้:—

“ให้นายอินทร สิงหนะตร พ้นจากสมาชิกภาพ

วันที่ 25 มีนาคม (พ.ศ. 2481) นายแวงและ เบญจาบัตร์ ผู้แทนราษฎร
จังหวัดยะลาได้เสนอญัตติ ขอให้สภากำหนดสมัยประชุมสามัญประจำปีว่าจะเริ่มเมื่อใด
ผู้เสนอมีความเห็นว่า ควรจะให้เริ่มสมัยประชุมสามัญในวันที่ 24 มิถุนายน เพราะวันนั้น
เป็นวันสำคัญของชาติคือ เป็นวันที่คณะราษฎรได้เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองขอพระ-
ราชทานรัฐธรรมนูญใช้ปกครองประเทศ

นายอินทร สิงหนะตร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ได้อภิปรายคัดค้าน
ความว่าการที่ถือเอาวันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันสำคัญของชาตินั้น ไม่เห็นด้วยเพราะ
วันนั้นหากผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองทำการไม่สำเร็จก็ต้องเป็น “วันกบฏ” และเสนอ
ความเห็นว่าควรเป็น “วันที่ 27 มิถุนายน” เพราะเป็นวันที่ราษฎรได้รับพระราชทาน
รัฐธรรมนูญ

นายชิม วีระไวทยะ สมาชิกประเภทที่ 2 ได้ประท้วงคำกล่าวนั้น และขอให้
ผู้กล่าวถอนคำพูดที่ว่าวันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันกบฏ เพราะได้มีการนิรโทษกรรมแล้ว
นายอินทร สิงหนะตร ได้ยอมขอถอนคำพูดตามที่มีสมาชิกทักท้วง

สำหรับญัตติกำหนดวันเริ่มสมัยประชุมนั้น ที่ประชุมตกลงให้เริ่มในวันที่ 24
มิถุนายนของทุก ๆ ปี

วันที่ 28 มีนาคม (2481) มีสมาชิกประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 ต่าง
ได้เสนอญัตติต่อสภาผู้แทนราษฎรมีความตรงกันว่า การที่นายอินทร สิงหนะตร ได้อภิปราย
ในที่ประชุมสภาดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นการกล่าวด้วยเจตนาร้าย หมายถึงให้ประชาชน

ดูหมิ่นเกลียดชังการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ แสดงเจตนาให้เห็นว่าผู้กล่าวนั้นมีได้มีความเลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังที่ได้ปฏิญาณตนต่อสภาก่อนเข้ารับหน้าที่ ไม่สมควรที่จะเป็นผู้แทนในระบอบนี้ อาจจะนำความเสื่อมเสียมาสู่สภาได้ จึงควรที่สภาจะได้ลงมติให้สมาชิกสภาผู้แทนผู้นี้ออกจากสมาชิกภาพ ตามรัฐธรรมนูญ

ที่ประชุมลงมติให้นายอินทร สิงหนตร* ออกจากสมาชิกภาพด้วยคะแนน 113 ต่อ 15 ซึ่งเกินกว่าจำนวน 2 ใน 3 ของสมาชิกภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ นายอินทร สิงหนตร จึงพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร “ในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2481” นำมาแล้วไว้เพื่อจะให้ท่านผู้อ่านทุกวันนี้ ได้ทราบความรุนแรงทางการเมืองในยุคนั้น ผิดกับทุกวันนี้เป็นอันมาก

คนไทยในยุคนั้นรู้สึกว่าคุณคุณภาพทางการเมืองมากสักหน่อย แต่ในทางสนุกสนานรื่นเริงในงานวันชาติคือ “24 มิถุนายน” และงานฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม นั้นมีมากกว่าในปัจจุบันมาก โดยเฉพาะงานฉลองวันรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม นั้นเอิกเกริกมาก และมีการวิพากษ์วิจารณ์วันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันชาติกันอย่างกว้างขวาง เพราะประชาชนไม่เห็นด้วยอยู่เป็นส่วนใหญ่ แต่รัฐบาลในขณะนั้นเป็นรัฐบาลคณะราษฎร ย่อมรู้สึกปีติยินดี และให้การสนับสนุนวันชาติ 24 มิถุนายน ตลอดมา ซึ่งก็เป็นธรรมดา เพราะเป็นวันที่ท่านผู้ก่อการได้เอาชีวิตเข้าแลกมา

เพลง 24 มิถุนายน

นอกจากได้มีการเฉลิมฉลอง วันที่ 24 มิถุนายน ของทุก ๆ ปี มีงานเฉลิมฉลองอย่างเอิกเกริกมโหฬารยิ่งนัก เริ่มแต่ พ.ศ. 2482 เป็นต้นมาแล้วยังเกิดมีเพลง 24 มิถุนายนหรือเพลงวันชาติขึ้นอีกด้วย มีเนื้อร้องกันใจความว่าดังนี้

* ถ้าจำไม่ผิด นายอินทร สิงหนตร ได้ถึงแก่อนิจกรรมก่อน พ.ศ. 2500 หรือใกล้ ๆ พ.ศ. 2500

(สร้อย)	© ยี่สิบสี่มิถุนา ปฐมฤกษ์ของรัฐ เริ่มระบอบแบบอา ทวีราชอาณาจักรไทย สำราญสำเร็จ เพราะชาติเรามี ไทยจะคงเป็นไทย	ยนมหาศรีสวัสดิ์ ธรรมนูญของไทย รยประชาธิปไตย ได้สิทธิเสรี ฯ บันเทิงเต็มที อิสระเสรี ร่วมเทอดไทยเชิดไชโย ฯ (ซ้ำ)
(สร้อย)	© ชาติประเทศเหมือนชีวา ถึงแม้ชีวิตมลาย พวกเราต้องร่วมรักษา อีกรัฐธรรมนูญ เสียกายเสียชนม์ เสียชาติประเทศไทย ไทยจะคงเป็นไทย	ราษฎร์ประชาเหมือนร่างกาย ร่างกายก็เป็นปฏิภูล พิทักษ์ไทยใหญ่ คู่ประเทศของไทย ยอมทนเสียให้ อภัยยอมให้เสียเลย ร่วมเทอดไทยเชิดไชโย ฯ

เปลี่ยนวันชาติมาเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษารัชกาลปัจจุบัน

การถือเอา 24 มิถุนายน เป็นวันชาติไทยนั้น มีผู้ไม่เห็นด้วยและเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ และแสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยอยู่ตลอดมา เช่น พระยาศรภักย์พิพัฒน์ (เลื่อน ศรภักย์วานิช) เป็นต้น จำได้ว่าท่านเคยเขียนวิจารณ์เรื่องวันชาตินี้ในหัวข้อเรื่องว่า “24 มิถุนายน วันชาติของใคร” ด้วยวาทะคารมอันคมคายตามวิสัยของท่าน จะคัดมาให้ในบทความนี้ก็ยาวเกินไป ท่านที่สนใจได้โปรดแสวงหามาอ่านโดยตนเองเถิด

ความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญก็เสื่อมศรัทธาของประชาชนลงไปเรื่อย ๆ เพราะมีการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงบทกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ตลอดมา ประชาชนก็ไม่รู้ว่าจะรักษาฉบับไหนไว้

LI RT

ต่อมาใน พ.ศ. 2500 รัฐบาลซึ่งบุคคลในคณะ 24 มิถุนา คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีถูกปฏิวัติพ้นอำนาจทางการเมืองไปแล้ว ต่อมาใน พ.ศ. 2503 เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม สมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ถือเอาวันเฉลิมพระชนมพรรษาเป็นวันชาติแทนวันที่ 24 มิถุนายน ดังปรากฏเหตุผลตามข้อความในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าดังนี้

“ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง ให้ถือวันพระราชสมภพ เป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทย

ด้วยคณะรัฐมนตรี ได้พิจารณาเห็นว่าตามที่ได้กำหนดให้มีการเฉลิมฉลองวันชาติไทยในวันที่ 24 มิถุนายน นั้นได้ปรากฏในภายหลังว่ามีข้อที่ไม่เหมาะสมหลายประการ ในด้านประชาชนและหนังสือพิมพ์ก็ได้เสนอแนะให้พิจารณาในเรื่องนี้หลายครั้งหลายครา คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา โดยมีพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

คณะกรรมการ ฯ นี้ได้พิจารณาแล้ว เสนอความเห็นไว้ว่า ประเทศต่าง ๆ ได้เลือกถือวันใดวันหนึ่งที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชนในชาติต่าง ๆ กัน โดยถือเอาวันประกาศเอกราช วันอิสราเอล วันตั้งถิ่นฐาน วันสาธารณรัฐ วันสถาปนาพระราชวงศ์ บ้างซึ่งไม่เหมือนกัน แต่ประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ เช่นประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน ญี่ปุ่น ฯลฯ เป็นต้น แม้ประเทศไทยเราเองก็ได้ถือเอาวันพระราชสมภพ เป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทยมาแล้ว เพิ่งจะมากำหนดเอาวันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันชาติ เพิ่มขึ้นอีกวันหนึ่งในระยะหลังนี้เอง

คณะกรรมการ ฯ จึงมีความเห็นว่า เพื่อให้เป็นไปตามขนบประเพณีของประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเป็นการสมัคสมานสามัคคีร่วมจิตใจของบุคคลในชาติโดยทั่วกัน จึงสมควรถือเอาวันพระราชสมภพของพระมหากษัตริย์ เป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทยต่อไป โดยยกเลิกวันชาติในวันที่ 24 มิถุนายนเสีย

คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบด้วย จึงได้ลงมติให้ยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2481 เรื่องวันชาตินั้นเสีย และให้ถือเอาวันพระราชสมภพของพระมหากษัตริย์ เป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทยด้วย ต่อไปตั้งแต่นั้น

ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤษภาคม 2503

(ลงชื่อ) จอมพล ถ. ชนะวัชต์

นายกรัฐมนตรี”

ประเทศไทยก็ได้ถือเอาวันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพในรัชกาลปัจจุบัน อันเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้ เพราะฉะนั้น “วันที่ 5 ธันวาคม” ในรัชกาลปัจจุบันจึงมีความสำคัญ 2 ประการ คือวันชาติไทยและวันพระราชสมภพซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา ดังได้เล่าประวัติโดยสังเขปมาแล้วข้างต้นนี้ จึงขอจบเรื่องประวัติเรื่องวันชาติไทยที่ล่วงมาแล้วลงด้วยพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 ว่า—

◎ รักราชจงจิตน้อม

ภักดี ทำนนา

รักชาติกอปรกรณีย์

แนวไว้

รักศาสน์กอปรบุญตรี

สุจริต ถ้วนเทอญ

รักศักดิ์จงจิตให้

โลกชร้องสรรเสริญ

LIIRT

พระราชธรรม 27 ประการ

โดย ญัฐวุฒิ สุธสิสงคราม

ความเบื้องต้น

เมื่อคืนวันที่ 5 มกราคม 2526 ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปร่วมอภิปรายที่วัดหน้าพระบรมธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในงานฉลองอายุครบ 60 ปีของท่านเจ้าคุณพระวิสุทธิธรรมนิเทศน์ (พระมหาสุภาพ ทวีรัตน์) ในหัวข้อเรื่องว่า “พระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองได้อย่างไร” ในการร่วมอภิปรายคืนนั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงทศพิธราชธรรมขึ้นมาอภิปรายว่าถ้าข้าราชการปฏิบัติตามพระราชธรรมแล้ว จะช่วยพัฒนาบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี เพราะพระราชธรรมนั้นข้าพเจ้าคิดว่าข้าราชการทุกคนและคนทั่วไปควรต้องปฏิบัติด้วยทุกคน ไม่เฉพาะแต่พระมหากษัตริย์เท่านั้น วันรุ่งขึ้นได้มีผู้มาถามข้าพเจ้าว่า ทศพิธราชธรรมนั้นมีคืออะไรบ้าง ก็ได้บอกไปเท่าที่โอกาสอำนวย และมีอีกหลายท่านมาถามถึงทศพิธราชธรรมทำนองเดียวกัน จึงเห็นว่าทศพิธราชธรรม

LI RT

นั้นมีคนเกิดสนใจจึงได้เขียนบทความเรื่องนี้ขึ้นโดยส่งเขไปพอให้ทราบหัวข้อใหญ่ๆ ของพระราชธรรม คือ ธรรมะสำหรับพระมหากษัตริย์ทรงประพฤติปฏิบัติมาแต่โบราณ 27 ประการ คือ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ สังคหวัตถุ 5 ประการ และจักรวรรดิวัตร 12 ประการ ซึ่งเป็นพระราชธรรมซึ่งตามศัพท์ “ราชธรรม” แปลว่าธรรมอันเป็น “หน้าที่ของพระเจ้าแผ่นดิน” ดังจะได้บรรยายต่อไป ตามพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ถวายรัชกาลปัจจุบันในงานบรมราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. 2493

เฉพาะทศพิธราชธรรมนี้ปรากฏว่าเป็นธรรมะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงนับถือพระพุทธศาสนา ได้ทรงประพฤติปฏิบัติมานานนับแต่กรุงสุโขทัยในสืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ทศพิธราชธรรมนี้เป็นพระคุณสมบัติที่นิยมกันมาแต่ครั้งโบราณ มีที่มาในคัมภีร์ชาดก เป็นคำโคลงที่บันทึกตกชั้นกล่าวถวายเป็นโอวาทานุศาสน์แต่พระมหากษัตริย์มี 10 ประการ คือ

1. ทาน์ การให้
2. สีล การตั้งสังวรรักษากายวาจาใจให้สะอาดปราศจากโทษ
3. บริจาค์ การบริจาคสละ
4. อาชชวี ความซื่อตรง
5. มหุทวิ ความอ่อนโยน
6. ตป การกำจัดความเกียจคร้านและความขี้
7. อุกุโธ ความไม่โกรธ
8. อวิหิงสา การไม่เบียดเบียนผู้อื่นตลอดถึงสัตว์ให้ได้ทุกชั่ยาก
9. ขนฺติญฺ ความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทนเป็นเบื้องหน้า
10. อวิโรธน์ การปฏิบัติมิให้ผิดจากการที่ถูกต้อง การที่ถูกที่ตรง และดำรงอาการคงที่ไม่ให้วิการด้วยอำนาจยินดียินร้าย

ธรรมะ 10 ประการดังกล่าวมานี้เรียกว่า ทศพิธราชธรรม เป็นพระราชธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ทรงประพฤติปฏิบัติ ธรรม 10 ประการนี้พระเจ้าจักรพรรดิทรงมีบริบูรณ์ในพระองค์ จึงเป็นผู้ปกครองที่ดี ประเทศทั้งหลายจึงสวามิภักดิ์ยอมเข้าอยู่ใน

LI RT

ปกครอง ถือกันมาแต่โบราณกาล เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงดำรงมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม แล้ว ฝ่ายพระราชวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และอาณาประชาราษฎร์ ข้าขอบขัณฑสีมา ประชาชนคนในชาติ ก็ย่อมมีความสวามิภักดิ์เคารพนับถือรักใคร่และตั้งใจ ประกอบราชการฉลองพระเดชพระคุณเต็มกำลังความสามารถและซื่อสัตย์สุจริต มิได้คิดคดทรยศแต่ประการใด ได้แต่ช่วยบำรุงรัฐอาณาจักรให้สงบราบคาบสมบูรณ์มั่งคั่งด้วยโภคทรัพย์ สมดังพระราชประสงค์

ความจริง ทศพิธราชธรรม 10 ประการนี้มีใช้เป็นธรรมเนียมเฉพาะพระเจ้าจักรพรรดิและพระมหากษัตริย์เจ้าเท่านั้น แต่เป็นธรรมะสำหรับนักปกครองทั่วไปทุกคนด้วย และสำหรับบุคคลผู้อยู่ใต้ปกครองทุกคนอีกด้วย บ้านเมืองจึงจะสงบราบคาบเจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรสืบไปตลอดกาลนาน

ก. ทศพิธราชธรรม 10 ประการ

ต่อไปนี้จะได้บรรยายทศพิธราชธรรมโดยสังเขปตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาทั้ง 10 ประการ เป็นข้อ ๆ ไป ตามลำดับโดยอาศัยพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส (พระองค์เจ้าवासูกกรี) และสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว. ชื่น นภวงศ์) เป็นหลัก ข้าพเจ้าขอจารึกพระเดชพระคุณทั้ง 2 พระองค์ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

1. ทาน การให้

ทาน หรือทาน คือ การให้ที่เรียกว่าให้ทานนั้น ได้แก่การให้โดยไม่คิดเอาคืนกลับมา หรือไม่คิดหวังได้รับตอบแทนแต่ประการใด มีการให้วัตถุทานและธรรมทาน เช่น ให้สิ่งของมีเครื่องอุปโภคบริโภค ให้โอวาทแนะนำสั่งสอน เป็นต้น

พระมหากษัตริย์ไทยเราทุกพระองค์ทรงประพฤติปฏิบัติธรรมข้อนี้มาแต่โบราณกาล ดังจะเห็นได้ในรัชกาลที่ 2 กรุงรัตนโกสินทร์นี้ ถึงกับเกิดมีโรงงานขึ้นในกรุงเทพมหานครให้ทานแก่สัตว์และคนยากจนทั่วไป ถ้าเราได้ศึกษาพระราชประวัติแล้วจะเห็นได้ตระหนักว่า พระมหากษัตริย์ไทยแต่ละพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญทานการกุศล เป็นอันมาก ยิ่งเหลือที่จะพรรณนา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสทรงนิพนธ์สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ในธรรมข้อให้ทานนี้ไว้ ดังนี้

“ทาน์

◎ ทฤทัยอาคระ¹ แท้
 นองเนกนิกรประชา
 ทกวาระจำแนก
 ภัต² พัต³ สัชฌ⁴ ให้อ้วน

ทานแจก จ่ายฤ
 ชาติไร
 เเนองนิตย๋ นาพ้อ
 ทัวชน ฯ”

การให้ทานนี้เป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่และเป็น การบุญกุศลที่ประกอบบำเพ็ญได้ยากยิ่งนัก ผู้ที่ให้ทานมากย่อมประสบพบโชคลาภ ทรัพย์สินหลังไหลมามีได้ขาดสำหรับคนทั่วไป สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ได้ถวายพระธรรมเทศนาในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลปัจจุบันไว้ดังต่อไปนี้

“กรียาที่ให้ไม่คิดเอาคืนกลับมา คือการให้สิ่งของ เช่น ผ้าถุงห่ม ข้าว น้ำ ที่อยู่อาศัยให้กำลังกาย เช่น ช่วยขวนขวายทำกิจการงาน ให้กำลังวจา เช่น ช่วยพูดกิจการ ให้กำลังความคิด เช่น ช่วยคิดช่วยแนะในกิจการ ให้กำลังปัญญา คือ ให้ความรู้ด้วย กุศล เจตนามุ่งให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เพื่อบูชาคุณกิติ เพื่อช่วยสงเคราะห์ อนุเคราะห์ กิติ ชื่อว่า ทาน ส่วนพัสดุที่พึงให้ คือ ทรัพย์ กำลังกาย กำลังวจา กำลังความคิด กำลังปัญญา เหล่านี้ เป็นวัตถุทาน สิ่งที่พึงให้ ในที่ทั่วไป เป็นวัตถุทาน ท่านมุ่งเอา พัสตุสิ่งของโดยมาก ในที่บางแห่งจำแนกทานเป็น 2 คือ วัตถุทาน การให้พัสดุสิ่งของ และธรรมทาน การให้ธรรม คือ ชี้แจงแสดงโอวาทหรือคำสั่งสอนแนะนำ

ท่านผู้เป็นหัวหน้าปกครองหมู่ชน เมื่อตั้งอยู่ในทาน จึงปกครองหมู่ชนให้เป็นไปด้วยดี เช่น ประมุขของประเทศชาติและรัฐบาล จ่ายพระราชทรัพย์ให้แก่ข้าราชการ และราษฎร ผู้สมควรได้รับในคราวที่สมควร ตลอดถึงจ่ายบำรุงกิจการนั้น ๆ โดยความเป็นธรรม เพื่อให้ได้ความสะดวกและความสมบูรณ์แก่ราษฎรในหมู่ที่เล็กลงมาจนถึงครอบครัว ก็เช่นเดียวกัน เช่น มารดาบิดาพ่อบ้านแม่บ้าน ให้สิ่งที่ควรให้แก่บุตรธิดาและคนที่ร่วม

1. อาคระ = ประเสริฐ
2. ภัต = อาหาร, เครื่องบริโภค, ข้าวสุก ฯลฯ
3. พัต = ผ้าเสื่อ, เครื่องอุปโภค ฯลฯ
4. สัชฌ = เงินตรา, เงินทอง ฯลฯ

LIERT

กันอยู่ในครอบครัว แม้ผู้อยู่ในปกครอง ก็ต้องตั้งอยู่ในทาน เช่น ราษฎรก็ต้องแบ่งทรัพย์ ที่หามาได้ถวายเป็นราชพลี ด้วยเสียดายอากรตามพิกัด และให้ทรัพย์ให้กำลังกาย เป็นต้น ช่วยราชการตามกิจตามสมัย ในครอบครัว บุตรีตาเมื่อเติบโตใหญ่ตั้งใจแสวงหาทรัพย์บำรุง เลี้ยงมารดาบิดาเป็นการตอบแทน เมื่อคนผู้รวมกันอยู่เป็นหมวดหมู่ต่างตั้งอยู่ในทาน ทง ฝ่ายผู้ทำหน้าที่ปกครองทั้งฝ่ายผู้อยู่ในปกครองจึงอยู่ด้วยกันเป็นสุข ไม่เกิดความแร้นแค้น ขัดข้อง

(กล่าวโดยเฉพาе ข้อที่พระมหากษัตริยาธิราชเจ้าทรงชุบเลี้ยงพระราชวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาท ด้วยพระราชทานพระราชทรัพย์ เครื่องอุปโภคบริโภคมภัณฑ์ ตามฐานะานุรูปของบุคคลนั้น ๆ อันได้รับราชการฉลองพระเดชพระคุณ และพระราชทาน พระบรมราชูปถัมภ์แก่องค์การหรือบุคคลและราษฎรที่สมควรนั้น ๆ ตามคราวอันสมควร และพระราชทานจตุปัจจัยแก่บรรพชิตผู้ประกอบกิจพระศาสนา นับเป็นการบูชาธรรมปฏิบัติ ดังนี้ จัดเป็นทาน บทที่ต้น)

การทำบุญให้ทานนี้เป็นอันสงฆ์ใหญ่ย่อมเกิดแก่ผู้ให้ทาน บริจาคทานทำนองเดียวกับคำโคลงโลกนิติว่า

◎ ให้ทานท่านจักให้	ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง	นอบไหว้
รักท่านท่านควรครอง	ความรัก เรานา
สามสิ่งนี้เว้นไว้	แต่ผู้ทรชน ๆ
◎ พักแฝงแดงเต้าถั่ว	งายล
หวานสิ่งใดให้ผล	สิ่งอื่น
ทำทานหวานกุศล	ผลเพิ่ม พุณา
ทำบาปบาปชั้นอื่น	ไล่เลียวตามตน ๆ
◎ ยาย่าประกอบด้วย	มนต์ดล
เคราะห์โศกฤกษ์บนปน	ปะไซร์
แม้บุญช่วยอวยผล	ผลเพิ่ม พุณา
แม้บาปบุรพกรรมไว้	บาปซ้ำเสียศูนย์ ๆ

ขอให้ท่านผู้มีทรัพย์มากจงได้ทำทานหวานกุศลกันเถิด

2. สิล การตั้งสังวรรักษาภววาจาให้สะอาดปราศจากโทษ

สิล คือ ศีล ได้แก่เจตนาที่รักษาอาการ วจกรรม ให้ตั้งเป็นปกติ เว้นจากประพฤติชั่ว ทุจริต ชื่อว่า มีศีล

ศีลในทางปกครองนั้น คือ การประพฤติตามกฎหมาย จาริต และประเพณี ก็นับได้

ศีลในทางพระพุทธศาสนา มีอย่างต่ำคือ ศีล 5 คือ 1. เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากผลาญชีวิตกันและกัน 2. เว้นจากลักทรัพย์ คือ เว้นจากถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของเขาไม่ยอมให้ 3. เว้นจากประพฤติผิดในกามทั้งหลาย 4. เว้นจากพูดเท็จ 5. เว้นจากดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ศีล 5 นี้จึงเป็นศีลหรือกฎหมายในทางปกครองของพระเจ้าจักรพรรดิ หรือพระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองชั้นสูง พระชนนทรโวหาร (ภู่) หรือท่านมหากวีเอกสุนทรภู่ได้แต่งเป็นคำกลอน เรื่องศีล 5 ไว้ในเรื่องพระอภัยมณีว่าดังนี้

“อันศีลห้าว่าอย่าทำให้จำตาย

จะตกอบายภูมิขุมนรก
 อนึ่งว่าอย่าลักเอาของเขาน
 มาชมชื่นฉ้อฉลคนโกหก
 หนึ่งทำชู้คู่เขาเล้าลามก
 จะตายตกในกระต๊อบเวจ
 หนึ่งสุบฝืนกินสุรามุสาวาท
 ใครทำขาดศีลห้าสิ้นราศี
 ใครสัตย์ซื่อถ่อมมันในขันดี
 จะถึงที่พระนิพพานสำราญใจ ฯ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ได้ทรงถวายพระธรรมเทศน
 เรื่องทศพิธราชธรรมข้อศีลห้าไว้ในคราวงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในรัชกาลปัจจุบัน
 เมื่อ พ.ศ. 2493 ตอนหนึ่งว่าดังนี้.—

“ศีล 5 ประการนี้ มีมาก่อนพระพุทธศาสนา ท่านแสดงว่า พระเจ้าจักรพรรดิผู้เป็นพระราชาเอกแห่งแผ่นดิน ได้ทรงสมათานรักษา และทรงประกาศแนะนำให้ราษฎรในจักรวรรดิมหณฑลสมათานรักษาศีล 5 นี้ จึงเป็นศีลหรือกฎหมายในทางปกครองของพระเจ้าจักรพรรดิ แม้ในบัดนี้ถึงมีกฎหมายอยู่มากแล้ว ก็ยังต้องอาศัยศีลอุปการะ แต่บัญญัติผ่อนลงตามที่เห็นสมควร ราษฎรจึงจะอยู่เป็นสุขสงบ

ผู้ปกครองที่ไม่ตั้งอยู่ในศีลย่อมประพฤติดุจจริต ทำผู้อยู่ในปกครองให้เดือดร้อนภัยอันตราย ปราศจากเมตตากรุณา ฝ่ายผู้อยู่ในปกครองที่ปราศจากศีล ก็ทำตนให้เป็นคนชั่ว เป็นผู้ร้าย ก่อความเดือดร้อนต่าง ๆ ทั้งแก่ผู้อยู่ในปกครองด้วยกันทั้งแก่ผู้ปกครองไม่เป็นอันประกอบอาชีพให้เจริญ เพราะฉะนั้น ศีลจึงจำเป็นสำหรับคนผู้อยู่ในที่รวมกันเป็นหมวดหมู่ทุกฝ่าย ถ้าต่างตั้งมั่นอยู่ในศีล บ้านเมืองก็จักถึงความสงบสุขราบคาบปราศจากโจรภัยและทุจริตภัยทั้งปวง

(กล่าวโดยเฉพาะ ข้อที่พระมหากษัตริยาธิราชเจ้าทรงประพฤติพระจริยาทางระกาย พระวาจาสื่ออาดงามต้องตามขัตติยราชประเพณีดำรงด้วยดีในเบญจศีล ให้เป็นคุณสมบัติในพระองค์ดังนี้ จัดเป็นศีลบทที่ 2)”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้ทรงพระนิพนธ์ลงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เรื่องทศพิธราชธรรม ข้อ “ศีล” นี้ว่า

◎ เบญจศีลทรงสุภคติสอง	เสพย์นิพัทธ กาลนา
บาปเบื้อฤวารงคน	ขาดแท้
เบญจาวิชเวรสังัด	สงบระงับ เทือดเฮย
ท้าวทุจริตเว้นแ้ว	ว่างงาม

ความจริง ถ้าคนไทยถือศีล 5 ประพฤติตามศีล 5 ได้เคร่งครัดแล้ว สังคมไทยจะประสบสันติสุขสงบราบคาบอยู่เย็นเป็นสุขตลอดกาล

ขอให้ศีล 5 งอกงามจรรูญเจริญแผ่ไพศาลครอบคลุมแผ่นดินไทยเถิด แผ่นดินไทยจะสงบร่มเย็น เศรษฐกิจกิจการคลัง การเงิน ความยุติธรรมจะบังเกิด เป็นสันติสุขอยู่เย็นเป็นอย่างยิ่งทั่วแผ่นดินไทยแผ่นดินแห่งพระพุทธศาสนาจะเป็นแผ่นดินที่ประสบแต่แต่สุขตลอดทุกทีพาราดริกาล

3. ปริจจาค์ การบริจาคสละ

ทศพิชราชธรรมข้อ ปริจจาค์ คือ การบริจาคสละนี้ ได้แก่ ภารกิจที่สละบริจาค สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือมีประโยชน์น้อยกว่า แลกกว่า เพื่อสิ่งที่มีประโยชน์ใหญ่กว่า กว้างกว่าเพื่อบรรเทาตระหนี่ ดังสุภาษิตว่า

“ผู้มีปัญญา เมื่อเห็นสุขไพบุลย์ พึงสละสุขพอประมาณเสีย”

“พึงสละทรัพย์เพราะเหตุ (รักษา) อวัยวะอันประเสริฐ, เพื่อรักษาชีวิต ก็พึง สละอวัยวะเมื่อระลึกถึงธรรมก็พึงสละอวัยวะ ทรัพย์และแม้ชีวิตทั้งสิ้น”

มีโคลงโลกนิติอยู่บทหนึ่งซึ่งแสดงถึงหลักการเรื่องบริจาคหรือสละนี้ว่า

◎ เสียสินสงวนศักดิ์ไว้

วงศ์หงษ์

เสียศักดิ์สู่ประสงค์

สิ่งรู้

เสียรู้เร่งดำรง

ความสัตย์ ไฉน

เสียสัตย์อย่าเสียสู้

ชีพม้วยมรณาฯ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่องทศพิชราชธรรมข้อปริจจาค์ นี้ว่า

“ปริจจาค์

◎ บริจาคสรรพทรัพย์สร้าง

สังฆา รามฤา

บุชิตชินศาสน์สาม

สิ่งแก้ว

ประกอบประการนา

นุประเภท พรรณท้อ

เพราะพระทัยให้แผ้ว

ผ่องญาณฯ”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ได้ทรงพระธรรมเทศนา เรื่อง “ปริจจาค์” ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. 2493 ว่า ดังนี้

“คนผู้คุมกันอยู่เป็นหมวดหมู่ เมื่อดังอยู่ในปริจจาคะ คือ ถึงคราวก็สละทรัพย์ เป็นต้น จนถึงชีวิต เลือดเนื้อ เพื่อรักษาธรรมตามหน้าที่ของตน หมู่จึงดำรงอยู่ได้

คนผู้ทำหน้าที่ปกครองพึงเห็นประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนเฉพาะตนหรือพวกพ้องของตน ถ้าไม่มีปฏิบัติเช่นนั้นด้วยซ้ำกลับเอาประโยชน์ส่วนรวมมาเพื่อประโยชน์เฉพาะตนและพวกพ้องด้วย ผู้อยู่ในปกครองก็เช่นเดียวกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ที่เบียดอยู่รวมกันก็ต้องอยู่ไม่ได้ แม้เฉพาะที่อาศัยอยู่ในส่วนรวมก็ต้องอยู่ไม่ได้ด้วย แต่ที่ยังตั้งอยู่ได้ก็เพราะอาศัยส่วนรวมที่ยังมีคนตั้งอยู่มาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าทุกฝ่ายยอมสละประโยชน์ส่วนเฉพาะตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น เมื่อถึงคราวที่จำเป็น พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงยอมสละ ราษฎรก็ยอมสละ แม้ชีวิตถวายเป็นราชพลี ร่วมกับพระเจ้าแผ่นดิน เพื่อรักษาประเทศชาติต่างตั้งอยู่ในปริจจาคะนี้ จึงรักษาหมู่ให้ดำรงอยู่และให้เจริญยิ่งขึ้น

(กล่าวโดยเฉพาะ ข้อที่พระมหากษัตริยาธิราชเจ้า สละปริจาคพระราชทรัพย์ เป็นต้นตลอดจนถึงความสุขส่วนพระองค์เพื่อผลที่ยิ่งขึ้นไป เพื่อความสุขแห่งประชาราษฎรส่วนรวม ดังนี้ จัดเป็นปริจาคะ บทที่ 3)''

คนปริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้อื่นนี้ทำได้ยาก เพราะคนเรานั้นมักขาดทรัพย์ที่จะบริจาคประการหนึ่ง ส่วนคนมีทรัพย์มากมักจะเป็นคนตระหนี่เห็นแก่ทรัพย์เป็นที่ตั้งอีกประการหนึ่ง เพราะฉะนั้นคนที่มั่งมีทรัพย์และมีจิตบริจาคทรัพย์ด้วย จึงทำได้ยากอย่างยิ่งธรรมดา มักจะเป็นเช่นนั้น คนปริจาคทรัพย์สิ้นเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้วยจิตใจอันเป็นกุศลจึงเป็นบุคคลที่สังคมควรยกย่องสรรเสริญ แต่บุคคลนั้นควรจะเป็นคนประพฤติดีประกอบด้วยศีลธรรมจรรยาอีกด้วย ดังนี้ เป็นต้น ส่วนคนที่ยอมเสียสละแม้ชีวิตยังหาได้ยากอย่างยิ่งนับเป็นการบริจาคและเสียสละอย่างสูงสุด

4. อาชชวี หรือ อาชชวะ ความซื่อตรง

อาชชวี หรือ อาชชวะ ความซื่อตรง คือ พระมหากษัตริย์มีความเป็นผู้มีอัธยาศัยตรงกล้าคือ ปฏิบัติซื่อตรงทั้งฝ่ายผู้ปกครอง ทั้งฝ่ายผู้อยู่ในปกครอง ปราศจากนayasaไทย ไม่ปฏิบัติลวงกัน หรือหลีกเลียงแอบแฝงไม่ตรงต่อกัน เช่นนี้ เรียกว่ามี "อาชชวะ"

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลงสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ในเรื่อง อาชชวะ ไว้ว่า

“อาชชว”

◎ พระพรหมมอชฺเหตุมล้าง
ตรงเตรียมไตรทวารศัพท์
สำเท็จเพด็จเปลื้องปลด
สิ่งสัตย์ตรัสพร้องถ้อย

มลายคด คำเอย
สบช้อง
ไปล่โทษ แกลงเฮ
ถ่องธรรม”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเทศนาเรื่องทศพิธราชธรรม
ในข้อ “อาชชวะ” หรือ “อาชชว” ดังกล่าวมานี้ไว้ว่า.—

“คนผู้อยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่ ถ้าปฏิบัติไม่ตรงในการงานตามหน้าที่ ไม่ซื่อ
ตรงต่อกันและกัน ก็จะเกิดความระแวงไม่เชื่อถือไว้วางใจกัน จะกระด้างกระเดื่องแตกร้าง
กัน แม้ในหมู่ญาติและหมู่มิตรก็เช่นกัน แต่ถ้าปฏิบัติตรงต่อกันก็จะไว้วางใจและกลมเกลียว
กัน อยู่เป็นสุขด้วยกัน

(กล่าวโดยเฉพาะ ข้อที่พระมหากษัตริยาราชเจ้า มีพระราชอัธยาศัยประกอบ
ด้วยความตรง ปราศจากมายาสาไถย ดำรงในสัตย์สุจริตซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธมิตร
และพระราชวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท ทั้งปวง ไม่ทรงคิดลวงประทุษร้าย
โดยอุบายผิดยุติธรรม ดังนี้ จัดเป็นอาชชวะ บทที่ 4)”

ขอให้ท่านทุกคนจงประพฤติตนเป็นคนที่เที่ยงตรงเถิด

5. มัททว หรือ มัททวะ ความอ่อนโยน

มัททว หรือ มัททวะ ความอ่อนโยน ความเป็นผู้มีอัธยาศัยอ่อนโยน ไม่
ดื้อดึงด้วยอำนาจถัมภะ (ความดื้อดึงดุจเสา) มีความอ่อนโยนไปตามเหตุผลตามความสมควร
ดังที่เรียกว่าการณวสิกะ เป็นไปในอำนาจแห่งเหตุที่ควรดำเนิน และมีสัมมาคารวะ
อ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ผู้เจริญ อ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า วางตนสม่ำเสมอ
ไม่กระด้างดูหมิ่นผู้อื่นด้วยอำนาจมานะ เพราะชาติ โคตร ยศ ทรัพย์ เป็นต้น ชื่อว่า
มัททวะ

คุณข้อนี้ ทำให้ผู้ใหญ่และผู้ย่อยเป็นที่นับถือของกันและกัน ยังหมู่ให้ดำเนิน
ไปได้โดยสวัสดิ

LIART

(กล่าวโดยเฉพาе ข้อที่พระมหากษัตริยาราชเจ้า มีพระราชอัธยาศัยอ่อนโยน ไม่ตั้งต้อถือพระองค์ด้วยพระองค์ด้วยอำนาจत्मะ เมื่อมีผู้มากราบทูลตักเตือนด้วยข้อธรรม ข้อธรรมที่ก่อบรรพ์ด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นวิสัยของบัณฑิตชน มิได้ทรงห้ามปรามคัดค้าน ทรงวิจารณ์โดยถ้วนถี่ ถ้าดีชอบก็ทรงอนุโมทนาแล้วทรงอนุวัตตาม และไม่ทรงถือพระองค์ด้วยอำนาจมานะ ทรงมีสัมมาคารวะอ่อนน้อมแก่ท่านผู้เจริญโดยวัยและเจริญโดยคุณ ไม่ทรงดูหมิ่น ดังนี้ จัดเป็นมัททวะ บทที่ 5) ”

ขอให้ทุกคนจงมีความประพฤติเป็นคนอ่อนโยนเถิด แต่ไม่ใช่อ่อนแอเกียจคร้านการทำงานในหน้าที่

6. ตบิ หรือ ตะปะ การกำจัดความเกียจคร้านและความชั่ว

ตบิ หรือ ตะปะ การกำจัดความเกียจคร้านหรือกำจัดความชวนั้น คือ การกำจัดความเกียจคร้านและความชั่ว ดังกล่าวมาแล้วแต่ข้างต้น ตะปะตามพยัญชนะแปลว่า แผลเผา โดยมากท่านใช้เป็นชื่อของความเพียร คือแปลว่า ความเพียรเป็นเครื่องแผลเผา ความเกียจคร้าน ใช้เป็นธรรมอื่นอีกบ้าง ทางลัทธิพราหมณ์แสดงว่า ตะปะของพราหมณ์ คือ การเล่าเรียนพระเวทที่ศักดิ์สิทธิ์ ตะปะของกษัตริย์ คือ การคุ้มครองไพร่ฟ้าประชาชน ตะปะของเวสสะหรือไวสยะ คือ การทำบุญให้ทานแก่พราหมณ์ ตะปะของศูทร คือ การรับใช้ ตะปะของฤๅษีคือ การกินอาหารที่เป็นผัก กล่าวกันว่า พระอาทิตย์มีตะปะด้วยส่องแสงสว่างในเวลากลางวัน พระจันทร์มีตะปะด้วยส่องแสงในเวลากลางคืน ตามนัยดังกล่าวมานี้ ตะปะ หมายถึง การตั้งใจกำจัดความเกียจคร้าน และกำจัดการทำผิดหน้าที่ มิแต่มุ่งทำกิจอันเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำเฉพาะกิจดีก็ชอบให้สม่ำเสมอและให้ดียิ่งขึ้น ผู้บำเพ็ญตะปะให้บรรลุถึงความสำเร็จย่อมเป็นผู้มีตะปะ ผู้มีตะปะย่อมเป็นผู้มีสง่าเป็นที่ยำเกรงของคนทั้งหลาย ได้รับความยกย่องนับถือว่า เป็นผู้ที่มี “ตะปะเตชะ” พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในพระคุณธรรมข้อนี้ด้วยอยู่ในทศพิธราชธรรม

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ในพระคุณธรรมข้อ ตบิ นี้ไว้ว่า

“ตะป๋

◎ สัจจปฏิบัติเบื้องต้น
 มาศละแปดถ้อยถนอม
 เบญจจัญจตุรทศ
 บัณฑิตละสี่ครั้งอ้าง

โอบสถ คีลแฮ
 ถนัดสร้าง
 ทินดับ เพ็ญพ้อ
 ออกทรง”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงพระธรรมเทศนาทศพิธ-
 ราชธรรมถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ตอนหนึ่งว่า

“คนผู้รวมกันอยู่เป็นหมู่ ต้องมีตะบะ คือ ใครมีหน้าที่ฐานะอย่างใดก็ปฏิบัติไป
 อย่างนั้นให้ดีให้เหมาะสมแก่หน้าที่ฐานะ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ผู้ปกครอง ก็ปฏิบัติหน้าที่ของผู้
 ปกครองให้ดีให้บริบูรณ์ เมื่อเป็นผู้อยู่ในปกครองก็ปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในปกครองให้ดี
 ให้บริบูรณ์ เมื่อปฏิบัติดีอยู่ด้วยกันเป็นผู้มีตะบะอยู่ด้วยกันเป็นที่ยำเกรงของกันและกัน แต่
 ถัดตรงกันข้าม คือ ผู้มีหน้าที่ปกครอง ไม่ปกครองให้ดี ก็เป็นที่ดูหมิ่นของผู้อยู่ในปกครอง
 ผู้มีหน้าที่อยู่ในปกครองไม่ประพฤติให้ดีตามหน้าที่ก็เป็นที่ดูหมิ่นของผู้ปกครอง รวมความว่า
 ผู้มีหน้าที่ฐานะอย่างใด ไม่ปฏิบัติให้สมกับหน้าที่ฐานะอย่างนั้น ย่อมเป็นที่ดูหมิ่นดูแคลน
 หมดความนับถือต้องเสื่อมจากเกียรติที่ตนจนถึงตกจากฐานะของตน (มีคำกล่าวไว้ในมหาสุต
 โสมชาตก ว่า

“พระราชาผู้เอาชณะบุคคลที่ไม่ควรชณะไม่ชื่อว่า พระราชา”

“เพื่อนผู้เอาชณะเพื่อน ไม่ใช่เพื่อน”

“ภริยาผู้ไม่ยำเกรงสามี ไม่ใช่ภริยา”

“บุตรผู้ไม่เลี้ยงมารดาบิดาผู้แก่เฒ่า ไม่ใช่บุตร”

“สภากที่ไม่มีสัตบุรุษ (ผู้สงบ) ไม่ใช่สภาก”

“ผู้ไม่พูดเป็นธรรม ไม่ใช่ชื่อว่า สัตบุรุษ”

“ผู้ละ (หรือสงบ) รากะ โทสะ โมหะ พูดเป็นธรรม ย่อมชื่อว่า สัตบุรุษ”

(กล่าวโดยเฉพา ข้อที่พระมหากษัตริย์ราชเจ้าทรงตั้งพระราชหฤทัยกำจัด
 ความเกียจคร้านและทำการผิดหน้าที่ ทรงตั้งพระราชอุตสาหะวิริยภาพปฏิบัติพระราชกรณียะ

ให้เป็นไปด้วยดียิ่ง ๆ ขึ้น มีพระตะบะเดชะ เป็นที่ยำเกรงแห่งบุคคลทั่วไป ตลอดถึงทรง
สมทานกุศลวัตร เพลลาญกำจัดอกุศลวิตกบาปกรรม ให้เสื่อมสูญไม่ตั้งอยู่ได้ ดังนี้จัดเป็น
ตะบะ บทที่ 6) ”

ขอให้ทุกคนมีความขยันขันแข็งประกอบกิจการงานโดยหมั่นเพียรเถิด

7. อักโกธ หรืออักโกธะ ความไม่โกรธ

อักโกธ หรือ อักโกธะ นั้นได้แก่ กิริยาที่ไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ
ตลอดถึงไม่พยาบาทมุ่งร้ายผู้อื่น แม้จักต้องลงโทษผู้กระทำผิดก็ตามเหตุผลตามกฎหมาย
บ้านเมือง ไม่ทำด้วยอำนาจความโกรธแค้นตามอารมณ์ เช่นนี้เรียกว่า “อักโกธะ” คือ
ความไม่โกรธ คนเรานั้นถ้าตัดความโกรธเสียได้ ชีวิตจะแจ่มใสสันติสงบเป็นอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ สมเด็จพระ
พระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส จึงทรงพระนิพนธ์โคลงสรรเสริญพระองค์
ว่า ทรงศุภพิทธราชธรรมข้อ “อักโกธะ” ไว้ว่า

“อักโกธ

◎ หฤทัยว่างร้าย	ราศี ข้องแเส
มลาโทษพิโรธปละปลง	ปลดปล้าง
เจริญจิตมิตรไมตรี	ตรองสุข สัตว์นา
ทิศศจรตถวันมลล้าง	มละเวร”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงพระธรรมเทศนา ทศ-
พิทธราชธรรมถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ดร.สอธบายทศพิทธราชธรรม
ข้อ “อักโกธะ” นี้ว่า

“คนผู้รวมกันอยู่เป็นหมู่ ย่อมมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง เมื่อข่มใจไว้ไม่ได้
เกิดโกรธซึ่งต่อกันขึ้นและผูกโกรธไว้ก็เป็นสมุฐานให้เกิดโทษ ความประทุษร้ายกันทางใจ
ก่อน แล้วก็ประทุษร้ายกันทางกาย ทางวาจา สืบไป ทำให้อยู่ด้วยกันไม่เป็นสุข ต่อเมื่อ
รักษาใจข่มใจไว้ไม่เกิดโกรธซึ่งหรือเมื่อเกิดโกรธซึ่งในใจ ก็ระงับไว้ไม่แสดงออกมาให้ปรากฏ

ไม่ปฏิบัติอำนาจแห่งความโกรธ จึงจกอยู่ด้วยกันด้วยความสงบเรียบร้อยเป็นสุข ความไม่โกรธจักมีได้ก็เพราะมีเมตตาหวังความสุขความเจริญแก่ตนและต่อกันและกัน คนที่เป็นหัวหน้าปกครองก็ตาม เป็นผู้อยู่ในปกครองก็ตาม เมื่อแสดงความโกรธออกมาให้ปรากฏก็แสดงว่า ตนเองลู่อำนาจของความโกรธ กิริยาที่แสดงความโกรธออกมานั้นก็ไม่งดงาม น่าเกลียดน่าชัง (ถ้าเอากระจกเงาส่องดูหน้าตนในเวลาโกรธก็จะเห็นได้)

(กล่าวโดยเฉพาะ ข้อที่พระมหากษัตริย์ราชเจ้ามีพระราชอัธยาศัยประกอบด้วยพระเมตตาไม่ทรงปรารณาก่อภัยก่อเวรในผู้ใดผู้หนึ่ง ไม่ทรงพระพิโรธด้วยเหตุที่ไม่ควร แม้มีเหตุที่ ให้ทรงพระพิโรธแต่ทรงข่มเสียให้สงบระงับอันตรธานและทรงปฏิบัติด้วยโยนิโสมนสิการ ดังนี้ จัดเป็นอโภคะ บทที่ 7) ”

ขอให้ทุกคนจงมีความอดทน อดกลั้นระงับความโกรธอย่าให้เกิดขึ้นในจิตใจเถิด

8. อวิหิงสา หรือ อวิหิงสัจจะ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นตลอดถึงสัตว์ให้ได้ทุกขียาก

อวิหิงสัจจะ หรือ อวิหิงสา นั้นได้แก่ กิริยาที่ไม่เบียดเบียนให้ใครลำบาก แม้แต่สัตว์เดียรฉานก็ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายให้ได้รับความลำบาก คือความไม่ก่อทุกข์ยากแก่ผู้อื่น ตลอดถึงสัตว์ด้วย เห็นเป็นสนุกส่วนตน เพราะอำนาจโมหะ เช่น ทำร้ายคนและสัตว์อื่นเล่น ดังนี้ชื่อว่า อวิหิงสา เข้าใจว่า ท่านมหาบุรุษ มหาत्मคานธีแห่งอินเดียได้ใช้ธรรมะข้อนี้ต่อสู้ทางการเมือง เรียกว่า “อวิหิงสา พรโมทมโม” จนกระทั่งได้เอกราชจากอังกฤษ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงพระคุณธรรมข้อ “อวิหิงสัจจะ” หรือ อวิหิงสา ข้อนี้ไว้ว่า

“อวิหิงสา

◎ กรุณานำทุกข์ร้าย
ทุกถิ่นท้องธรณินทร์
บเบียดเบียนบิดา
เว้นวิหิงสร้อนชิ่ง

โรยรา ราชฎีธา

หน้าร้อน

ทั่วเขต ชันท์เฮย

ขุนแดง

LIIRT

ทุกวันนี้ โจทย์กำลังเพิ่มทวีมากขึ้นจนทางราชการปราบปรามไม่ไหว เพราะ
เรอบกพร่องในความประพฤติธรรมชื่อนี้มีมากขึ้น ทุกๆ วัน

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงถวายพระธรรมเทศนา
ทศพิศราชธรรม ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ตรัสอธิบายเรื่อง
อวิหิงสญจ หรือ อวิหิงสาไว้ดังต่อไปนี้

“คนผู้รวมกันอยู่เป็นหมู่ ทั้งผู้ปกครอง ทั้งผู้อยู่ในปกครอง จะอยู่ด้วยกันได้
เป็นสุข ก็เพราะไม่เบียดเบียนกันโดยเฉพาะผู้ปกครอง ถึงจำต้องอาศัยเก็บภาษีอากรจาก
ราษฎร ผู้อยู่ในปกครอง เพื่อจ่ายบำรุงประเทศและต้องเกณฑ์กำลังแรงงานบ้างในคราวที่จำเป็น
แต่ถ้าเก็บและเกณฑ์รุนแรง อันการริดเกินสมควร ราษฎรผู้อยู่ในปกครองก็เดือดร้อนระส่ำ
ระสายอยู่ไม่เป็นสุข มีเรื่องครั้งโบราณว่า ผู้อยู่ในปกครองถูกผู้ปกครองเบียดเบียน ต่าง
อพยพไปอยู่ต่างถิ่นก็มี ความไม่เบียดเบียนจักเป็นไปได้ ก็ต้องอาศัยกรุณาเป็นเบื้องต้น”

(กล่าวโดยเฉพาะ ข้อที่พระมหากษัตริย์ราชเจ้า มีพระราชอัธยาศัยกอบด้วย
พระมหากรุณา ไม่ทรงปรารณาก่อทุกข์แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ไม่ทรงเบียดเบียนพระราชวงศานุวงศ์
ภักทูลละอองธุลีพระบาท และอาณาประชาราษฎร ให้ลำบากด้วยเหตุอันไม่ควรทำหรือ
ภัยตั้งพิภักดิ์เก็บภาษีอากรเกินขนาด ทรงปกครองประชาราษฎรตั้งบิดาปกครองบุตร ดังนี้
ได้เป็น อวิหิงสา บทที่ 8)”

ขอให้ทุกคนจงอย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

9. ขนฺติญฺจ หรือ ขนฺตฺจ หรือ ขันตี ความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทนเป็นเบื้องต้น

ทศพิศราชธรรมข้อนี้ คือ กิริยาที่อดทนต่อโลภะ ความอยากได้ ความอดทน
ต่อโทสะ ความโกรธเคืองจนถึงพยาบาทมุ่งร้าย ความอดทนต่อโมหะ ความหลงมกมาย
เพราะได้ประสบอารมณ์ที่ยั่วให้เกิด เมื่อมีอารมณ์มาประสบยั่วให้เกิดอยากได้ อยากล้าง
ลาญ อยากเบียดเบียน กัดอกหนไว้ ไม่ยอมแสดงวิกลวิการอันชั่วร้ายทางกายทางวาจาออก
ไป ตามอำนาจแห่งโลภะ โทสะ โมหะ และอดทนต่อทุกขเวทนามีเย็นมีร้อนเป็นต้น อดทน
ถ้อยคำที่มีผู้กล่าวชั่วไม่เป็นที่พอใจ เช่นนี้ เรียกว่า มีขันติธรรมหรือ “ขนฺติญฺจ”

สำหรับพระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติปฏิบัติเช่นไร ปราบภูกอยู่ในโคลงเฉลิม
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ซึ่งสมเด็จพระมหา-
สมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรสทรงพระนิพนธ์ไว้ดังนี้

“ขนุด็จ

◎ อธิวาสน์นฤเบศร์คั่น	ขันตี ดงนา
ดำฤษณวิโรธแกลกกลืน	เกลี้ยกล้า
เย็นยิ่งมฤตยวารี	รสใสจรจ สัตว์ฤา
ชุ่มชื่นชอกช้ำแผ้ว	ผ่องกระมล

คนทุกวันนี้ขาดความอดทน มุ่งเอาแต่กามารมณ์เป็นที่ตั้ง จึงเกิดผิดศีลธรรม
กันมากขึ้นในวงสังคมไทย บ้านเมืองจึงขาดความสันติสุขร่มเย็น ความจริงถ้าเรามีขันตี
ธรรมแล้ว โลกนี้จะน่าอยู่น่าอาศัยอีกเป็นอันมาก

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงเทศนาทศพิธราชธรรม
ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ตรัสอธิบายเรื่อง ขันตี บทนี้ว่า—

“คนผู้อยู่รวมกันเป็นหมู่ ต้องประสบอารมณ์ต่างๆ มาก ถ้าไม่ตั้งอยู่ในขันตี
ยอมให้โลภะ โทสะ โมหะ จุกชกไป ก็จะเกิดวิวาทแก่งแย่งและวุ่นวายอย่างอื่นอีกมาก
ไม่อยู่ด้วยกันด้วยสงบเรียบร้อยเป็นสุข ผู้มีขันตีจึงงามเพราะมีอาการสงบ เพื่อรวมกันเข้า
เป็นหมู่ก็เป็นหมู่ที่งามเพราะมีความสุข

(กล่าวโดยเฉพาе ข้อที่พระมหากษัตริย์ราชเจ้า มีพระราชหฤทัยกล้าหาญ
อดทนต่อโลภะ โทสะ โมหะ ที่เกิดขึ้น เพราะได้ประสบอารมณ์ที่มายั่วให้เกิด ทรงอด
ทนต่อเวทนามีเย็นร้อน เป็นต้น ทรงอดทนต่อถ้อยคำที่มีผู้กล่าวชู้ รักษาพระราชหฤทัย
และพระอาการพระกาย พระวาจา ให้สงบเรียบร้อย ดังนี้ จัดเป็นขันตี บทที่ ๑) ”

ขอให้ทุกคนจงตั้งอยู่ในขันตีธรรมมีความสุขอดทนตลอดกาลเถิด

10 อวิโรชน หรือ อวิโรชนะ การปฏิบัติมิให้ผิดจากการที่ถูกที่ตรงและดำรง
 อากาการคงที่ ไม่ให้วิการด้วยอำนาจอินคิยีนร้าย

คำว่า “อวิโรชน” นี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรง
 อธิบายไว้ว่า “ความไม่ผิด ชื่อว่า อวิโรชนะ ธรรมชั้นนี้ควรหมายความว่า รู้ว่าผิดแล้วไม่
 คือชินทำ คือไม่ยอมทำผิดทั้งรู้ ๆ ผิดในที่นี้หมายถึงผิดจากข้อที่ถูกที่ควรทุกอย่าง เช่น ผิด
 จากความยุติธรรมด้วยอำนาจอคติ ผิดจากปรกติ คือ เมื่อประสบความเจริญหรือความเสื่อม
 ก็รักษาอาการกายวาจาไว้ให้คงที่ ไม่ให้ชันลงเพราะยินดียินร้าย”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลง
 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าทวย “อวิโรชน” ดังกล่าวมา
 นี้ไว้ว่า

“อวิโรชน

◎ โบราณวีรโตหรือ	ราชันตี พู่พ้อ
ทรงประพฤดิยลยีน	เยียงก
บเพยนบแพกผิด	พจนศาสตร์ สืบแฮ
กิจกอบชอบนหน	หนึ่งเพรง”

โบราณจาริตของไทยที่ดั่งงามมีอยู่มาก เพราะฉะนั้น ถ้าเรารู้จักเลือกประพฤติ
 ตาม คนไทยก็จะเป็นคนงามคนดีด้วยกันทั้งชาติ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงพระธรรมเทศนา เรื่อง
 ทศพิชราชธรรม ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ตรัสอธิบายหัวข้อ
 “อวิโรชน” ว่า

“คนสามัญทั่วไป ในชั้นต้นยังทำผิดอยู่ เพราะไม่รู้ว่าผิด ถ้ายอมปล่อยไปเช่น
 นั้นไม่ศึกษาจักเป็นผู้ไม่รู้จักชอบไม่รู้จักผิด ไม่อาจปฏิบัติถูกต้องได้ ผู้ปกครองผู้เป็นหัวหน้า
 เมื่อทำผิดด้วยอำนาจชอบบ้าง ด้วยอำนาจชังบ้าง ด้วยอำนาจกลัวบ้าง ด้วยอำนาจหลงบ้าง
 ผู้อยู่ในปกครองก็เดือดร้อนอยู่เป็นทุกข์ ผู้อยู่ในปกครองเมื่อทำผิดเช่นนั้น ผู้อยู่ในปกครอง
 ด้วยกันตลอดถึงผู้ปกครองเองก็เดือดร้อนอยู่เป็นทุกข์ แต่ถ้าผู้ปกครองผู้เป็นหัวหน้ามีใจ
 กอปรด้วยธรรมมุ่งความถูกต้องพยายามศึกษาพิจารณาให้รู้จักผิดและชอบแล้ว พยายามทำการ

งานให้ถูกต้องตามคลองธรรมไม่ให้ผิด และแนะนำพร้าสอนผู้อยู่ในปกครองให้ประพฤติ เช่นนั้นด้วย ผู้อยู่ในปกครองก็พยายามทำให้ถูกต้องตามคลองธรรมไม่ให้ผิดต่างฝ่ายต่างก็ จักอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข

(กล่าวโดยเฉพาе ข้อที่พระมหากษัตริยาธิราชเจ้า ทรงตั้งอยู่ในขัตติยประเพณี ไม่ทรงประพฤติผิดจากราชจรรยาวัตรนิติศาสตร์ราชาศาสตร์ ไม่ทรงประพฤติให้คลาดจากความยุติธรรมทรงอุปถัมภ์ยกย่องคนมีคุณความชอบควรอุปถัมภ์ยกย่อง ทรงบาราบคนมีความผิดควรบาราบโดยทางที่เป็นธรรมไม่ทรงอุปถัมภ์ยกย่องและบาราบคนนั้น ๆ ด้วยอำนาจ อคติ 4 ประการ มีฉันทาคติ เป็นต้น กิติ เมื่อมีลาภยศ สรรเสริญ สุข ซึ่งเป็นที่พอพระ- ราชหฤทัยมาถึงพระองค์ไม่ทรงแสดงความยินดี ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นดูหมิ่นได้ว่า ทรงมัว เมาอยู่ในสิ่งนั้น เมื่อมีความเสื่อมลาภเสื่อมยศ ต้องนินทาได้ความทุกข์ร้อน ซึ่งไม่เป็นที่ พอพระราชหฤทัยมาถึง ก็ไม่ทรงแสดงความยินร้ายเสียพระราชหฤทัยให้ปรากฏ ซึ่งเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นดูหมิ่นได้ว่า ทรงหาขันติคุณมิได้ หรือเป็นเหตุให้ผู้น้อยซึ่งอยู่ในพระบรมเดชา- ภาพพลอยตกใจแตกตื่นอลหม่าน ทรงรักษาพระอาการคงที่อยู่ ไม่แสดงให้ผิดจากปกติเดิม กิติ ดังนี้ จัดเป็นอวิโรชนะบทกรบ 10) ”

◎ ไ้เว้นวิธราชทั้ง	ทศธรรม ถ้วนนา
ปฏิบัติทัวเลบงบูรณ	แบบไว้
สงเคราะห์อเนกอนันต์	เนื่องนาค วาฤา
สังคหพัสด์ให้ตั้ง	แต่งสรรค

ขอให้ทุกคนจงประพฤติตามทำนองคลองธรรมเถิด

บ. สังคหัตถ์ 5 ประการ

นอกจากทศพิธราชธรรม 10 ประการ ดังกล่าวมาแล้ว พระเจ้าจักรพรรดิหรือ สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชยังต้องทรงประพฤติปฏิบัติธรรม ที่เรียกว่า สังคหัตถ์ 5 ประการอีกด้วย

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงอธิบายว่า “สังคหัตถ์ใน ที่นี้ คือ พระราชจรรยาวัตร เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์ยึดเหนี่ยวน้ำใจประชาชน เป็น ราชนิติธรรมเก่าแก่ มีที่มาทั้งในทางพุทธศาสน์และพราหมศาสน์จำแนกเป็น 5 ประการ”

1. สส—เมธ คือ การบำรุงธัญญาหารและผลาหารให้บริบูรณ์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงอธิบายว่า “สสเมธ” ความที่ทรงพระปรีชาในการบำรุงธัญญาหาร ผลาหารให้บริบูรณ์ในพระราชอาณาเขต โดยอุบายนั้น ๆ เพื่อให้สรรพผลอันเกิดแต่เกษตรมณฑลเกษตรสมบูรณ์ เป็นสังคหวัตถุที่ 1”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้ทรงพระนิพนธ์โคลงสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่องพระคุณธรรมข้อ “สสเมธ” นี้ว่า

“สสเมธ

◎ ไฉนจนยากสิ้น	สรรพพัส ดุนา
แคลนคู่โคไถธัญญ์	ทั่วไร่
ธแจกจ่ายจัด	จวบออก ผลเฮย
สืบส่วนหนึ่งนั้นไซ้	ใส่ฉาง”

การบำรุงการเกษตรของไทยเรานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารตลอดมา บรรพบุรุษเลือกภูมิประเทศให้คนไทยอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ดีแล้ว ควรจะรักษาไว้ให้ดียิ่งสืบไป

2. ปุริสเมธ คือ การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนทั้งหลาย

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงอธิบายว่า “ปุริสเมธ” ความที่ทรงพระปรีชาในการสงเคราะห์บุรุษ คือ สงเคราะห์พระราชวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้ประกอบราชกิจฉลองพระคุณทั้งฝ่ายทหารทั้งฝ่ายพลเรือนด้วยวิธีนั้น ๆ เป็นต้นว่า ทรงยกย่องพระราชทานยศฐานันดรตำแหน่งหน้าที่โดยสมควรแก่กุลวงศ์วิชาสามารถและความชอบในราชการ เป็นสังคหวัตถุที่ 2”

คนไทยเราเกิดมาเป็นคนมีโชคดีแล้วที่เรามีพระมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงตั้งอยู่ในราชธรรมทรงอุปถัมภ์ค้ำชูยกย่องเป็นสักขีพยานในความประพฤติอันดีงามตลอดเวลาแต่โบราณถึงปัจจุบัน

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลงสรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระคุณธรรมข้อ “ปุริสเมธ” นี้ว่า

“ปริสเมธ”

◎ เสนางค์เนืองนอกถ้วน	ถึงสนม ในเฮย
ปีหนึ่งสองปางนับ	เนืองครึ่ง
ผจงแจกธนะสารสม	ศักดิ์สถิต เขานา
ตามใหญ่ตามน้อยทั้ง	ท้าวชน”

3. สมุมาปาส์ คือ กุสโลบายทำให้คนรักใคร่สามภักดี

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเทศนาไว้ว่า “สมุมาปาส์ ุบายเครื่องผูกคล้องหัวใจประชานิกกรให้นิยมยินดี คือ ทรงบำบัดความทุกข์เดือดร้อน บำรุงให้เกิดความสุขความเจริญแก่ประชาราษฎรและบ้านเมืองด้วยอุบายต่าง ๆ ปราบกฏพระคุณ เป็นเครื่องผูกใจประชาชนให้จงรักภักดียิ่ง ๆ ขึ้น เป็นสังคหวัตถุที่ 3”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลง สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ในพระคุณธรรมข้อ “สมุมาปาส์” ไว้ว่า

“สมุมาปาส์

◎ ไตหวังวานิชร้าง	แรงทุน ทรัพย์นา
เสนอสาส์นเพื่อประโยชน์ชน	ท่านให้
ไตรพรพรษเพิ่มคุณทวี	ถวายควบ คินเอย
ชูปช่วยทวยไร้ช้า	เขตหลาย”

4. วาจาเปย์ คือ พุดจาอ่อนหวาน

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงเทศนาไว้ว่า “วาจาเปย์ ตรีสพระวาจาอ่อนหวานควรเต็มไว้ในใจ ทำความเป็นที่รักให้เกิด เช่น ทรงทักทายปราศรัย แก่บุคคลทุกชั้น ตลอดถึงราษฎรสามัญทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อย โดยควรแก่ฐานะและภาวะเป็น สังคหวัตถุที่คารบ 4”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระคุณธรรม ชื่อ “วาจาเปื่อย” นี้ไว้ว่า

“วาจาเปื่อย

◎ ไ้หายาบจบจ้วงประจวบ	ประจានชาติ ชนพ้อ
มธุรพจน์ฤาประมาทหมาย	หมิ่นซ้ำ
โดยวิยวุฒิชินาต	คนเฉพาะ ภาพเอย
ควรบูบ้าน้ำอ้าง	โอษฐแกลง”

5. นිරคคัพ คือ ทำให้เกิดสุขสมบัติปราศจากใจผู้ร้าย นอนไม่ต้องใส่กลอนบ้านเรือน

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงอธิบายไว้ว่า “4 สังคหวัตถุนี้ (คือ สสุเมธ ปุริสเมธ สมุมาปาส์ และวาจาเปื่อย) เป็นอุบายให้เกิดสุขสมบัติซึ่งได้นามบัญญัติว่า “นिरคคัพ” รัฐมณฑลราบคาบปราศจากโจรภัย จนถึงมีทวารเรือนไม่ลงกลอนเป็นคำรบ 5”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์โคลงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงคุณธรรมชื่อ “นिरคคัพ” นี้ไว้ว่า

“นिरคคัพ

◎ จตุรงค์สงเคราะห์พร้อม	ไพบุลย์ ท้วฤา
เรือนราษฎรอาจแสดงผล	ผ่องพ้อง
วันเพ็ญพิภพจรูญ	เจริญประจาค โจรเฮย
ทวารเปล้าลิมปล้องปล้าง	ปล้างภัย”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงแสดงพระธรรมเทศนาถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ตรัสอธิบายสังคหวัตถุ 5 ประการดังกล่าวมานี้ตอนหนึ่งว่า .—

“สังคหวัตถุเหล่านี้ จะเป็นไปได้ด้วยดีจนถึงเกิดผลเป็นนิรโรคพะไม่ต้องลง
กลอนประตูเรือนก็ต้องอาศัยรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ทางปกครองทั้งปวงฝ่ายหนึ่ง ประชาชน
ผู้อยู่ในปกครองอีกฝ่ายหนึ่ง ช่วยกันปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามฐานะ เจริญรอยพระราชจรรยา
นุวัตของพระมหากษัตริย์เจ้าผู้ทรงเป็นประมุข ตั้งใจรับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็น
เบื้องหน้า ประกอบการค้าขายแสวงหาเลี้ยงชีพโดยทางธรรม ไม่ทำโจรกรรมแย่งชิงทรัพย์
สิ่งของของผู้อื่นมาเลี้ยงชีวิตตน ซึ่งจะก่อการจลาจลให้เกิดขึ้น มีความสงบทั่วทุกสถานจน
ทวารเรือน ไม่ต้องลงลิ้มกลอนเพื่อจะระวังโจรภัย สังคหวัตถุมีนัยดังถวายวิสัยชานามาด้วย
ประการฉะนี้”

สังคหวัตถุ 5 ประการนี้ เป็นพระราชธรรมสำหรับพระราชา พระมหากษัตริย์
ทรงประพฤติ แต่คนทั่วไปก็ต้องประพฤติตามธรรมข้อนี้ได้ โดยอนุโลม นับเป็นการดียิ่ง
เหมือนกัน

ค. จักรวรรดิวัตร 12 ประการ

นอกจากทศพิธราชธรรม 10 ประการและสังคหวัตถุ 5 ประการ ดังกล่าวมา
แล้ว ยังมีจักรวรรดิวัตรอีก 12 ประการ ซึ่งพระมหากษัตริย์จักต้องทรงประพฤติและทรง
ปฏิบัติตามอีกด้วย จักรวรรดิวัตรสำหรับพระเจ้าจักรพรรดิพระราชาเอกในโลก สมเด็จพระ
พระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงแสดงพระธรรมเทศนาไว้ตอนหนึ่งว่า
“ท่านแสดงไว้โดยความว่า พระมหากษัตริย์ ผู้ปกครองประชาชน ทรงอิงอาศัยสักการะ
เคารพนับถือบูชาธรรม มีธรรมเป็นธงชัย มีธรรมเป็นใหญ่ เป็นอธิปัตติ ทรงจัดการ
รักษาคุ่มครองป้องกันอันประกอบด้วยธรรมให้เนื่องในจักรวรรดิวัตร 12 ประการ คือ

ที่ 1. ควรพระราชทานโอวาทและอนุเคราะห์อันโตชนคนภายใน พระราชสำนัก
และทรงอนุเคราะห์คนภายนอก คือ พลกายกองเสนาด้วยประการต่าง ๆ จนถึงราษฎร ไม่
ปล่อยปละละเลย

ที่ 2. ควรทรงผูกพระราชไมตรีสมานราชสัมพันธ์มิตรกับกษัตริย์ ประธานา-
ธิปัตติ แห่งประเทศนั้น ๆ

- ที่ 3. ควรทรงสงเคราะห์อนุชนกษัตริย์ คือ พระราชวงศานุวงศ์ตามควรแก่พระอิสริยยศ
- ที่ 4. ควรทรงเกื้อกูลพราหมณ์คฤหบดี และคฤหบดีชน
- ที่ 5. ควรทรงอนุเคราะห์ประชาชนชาวนิคมชนบทโดยฐานานุกรม
- ที่ 6. ควรทรงอุปการะสมณพราหมณ์ ผู้มีศีล ประพฤติชอบด้วยพระราชทานไทยธรรมบริวารเกื้อกูลแก่ธรรมเนียมปฏิบัติ
- ที่ 7. ควรทรงจัดรักษาฝูงเนื้อและนกด้วยพระราชทานอกภัย ไม่ให้มีใครเบียดเบียนทำอันตรายจนเสื่อมสูญพืชพันธุ์
- ที่ 8. ควรทรงห้ามชนทั้งหลายไม่ให้ทำกิจการที่ไม่ประกอบด้วยธรรมชักนำให้ตั้งอยู่ในกุศลสุจริตส่วนชอบ ประกอบการเลี้ยงชีพโดยทางธรรม
- ที่ 9. ชนใดขัดสนไม่มีทรัพย์พอเลี้ยงชีพโดยสัมมาอาชีพได้ ควรพระราชทานพระราชทรัพย์เจือจานให้เลี้ยงชีพด้วยวิธีอันเหมาะสม ไม่ให้แสวงหาด้วยทุจริต
- ที่ 10. ควรเสด็จเข้าไป ไกล่สมณพราหมณ์ ด้ร้สตามถึงบุญบาปกุศล อกุศล ให้ประจักษ์ชัด
- ที่ 11. ควรทรงตั้งวิริตห้ามจิต ไม่ให้เกิดอธรรมราคะในอคมนิสถานที่อื่น ไม่ควรถึง
- ที่ 12. ควรทรงประหารวิสมโลภเจตนา ห้ามจิตมิให้ปรารถนาลาภที่ไม่ควรจะได้

พระมหากษัตริยาธิราชเจ้า ควรทรงสถิตในจักรวรรดิวัตร บำรุงพระราชอาณาจักรให้เจริญด้วยพระราชวรฤทธิบุญบารมี เกษมสวัสดิ์ดำรงมั่น พันธสรรพพิบัติอันตรายดังถวายเป็นวิสัยนามาด้วยประการฉะนี้”

รวมความว่า พระราชธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์หรือพระเจ้าแผ่นดินนั้น มีทศพิธราชธรรม 10 ประการ มีสังคหวัตถุ 5 ประการ และจักรวรรดิวัตร 12 ประการ รวมเป็น 27 ประการ เป็นประการสำคัญนอกจาก 27 ประการดังกล่าวมานี้แล้วยังมีธรรมประการอื่น ๆ อีกเป็นอันมากเหลือที่จะพรรณนา เช่น พระกรรมบถ 10 เป็นต้น

เสียงกวีวรรณนาทศพิชราชธรรมอยู่ตลอดกาล

ในหนังสือวรรณคดีของไทย ท่านผู้อ่านจะพบคำกลอนสรรเสริญพระเจ้าแผ่นดิน หรือพระมหากษัตริย์ไทยว่าพระองค์ทรงทศพิชราชธรรม สังคหวัตถุและจักรวรรดิวัตอยู่เสมอ เพราะเป็นพระราชธรรมเป็นหน้าที่ของพระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติปฏิบัติมาเป็นพระราชประเพณี เป็นวัฒนธรรมของไทยสืบทอดตลอดมาแต่โบราณกาลจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

“ครึ่งสมเด็จพระพันวัสสาอวการ

ครองนครกรุงศรีอยุธยา

เกษมสุขแสนสนุกตั้งเมืองสวรรค์

พระเดชนั้นแผ่ไปในทิศา

เป็นปิ่นภพลบโลกโลกา

ครอบครองไพร่ฟ้าประชากร

เมืองขึ้นน้อยใหญ่ในอาณาเขต

เกรงพระเดชทั่วหมดสยดสยอน

ต่างประเทศเขตขอบพระนคร

ชลิกรอ่อนเกล้าอภิวันท์

พร้อมด้วยโภคัยไอศูรย์

สมบูรณ์พูนสุขเกษมสันต์

พระองค์ทรงทศพิชราชธรรม

ราชฎาทรงนั้นกียินดี”

(จากเสภาเรื่องขุนช้าง—ขุนแผน)

LIRT

◎ สิทธิ สมพรหมเมศเรือง	รังสฤติ พระนา
สิทธิ เกียรติกฤษณฤทธิ์	รุ่งเภา
สิทธิ ธรรมทศพิชกิจ	ประกอบ เนื่องนา
สิทธิ จักรหัทธันเกล้า	หมุ่ร้ายเสียบเคียร

(จากโคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

ในที่สุดนี้ ขออำนาจพระราชธรรมตั้งกล่าวมานี้ จงปกป้องคุ้มครองไทยทั้ง
ลให้ประสบความสำเร็จวิวัฒนาการตลอดกาลนิรันดร เทอญ,

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้แรงงาน

โดย สมบัติ ทวีศิลป์

ผู้ใช้แรงงานหรือกรรมกรเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ เพราะกิจการทุกอย่างเมื่อมีเจ้าของหรือผู้ประกอบการแล้วจะต้องมีผู้ปฏิบัติงานในกิจการนั้นซึ่งได้แก่ ลูกจ้างผู้ใช้แรงงานหรือกรรมกรนั่นเอง เมื่อมีผู้ประกอบการหรือนายจ้าง และลูกจ้างผู้ใช้แรงงานหรือกรรมกรจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีดำเนินการของทั้งสองฝ่าย เพื่อมิให้เอาเปรียบซึ่งกันและกัน และจะเป็นการป้องกันมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อความเสียหายให้กับประเทศ

กฎหมายเกี่ยวกับการใช้แรงงานของประเทศไทยนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงกฎหมายแต่ละประเภทเกี่ยวกับ การจัดหางาน การจ้างแรงงานคนไทย การจ้างแรงงานคนต่างด้าว การส่งคนงานไปต่างประเทศ การคุ้มครองแรงงาน ค่าจ้างขั้นต่ำ กองทุนเงินทดแทน ความปลอดภัยในการทำงาน การแรงงานสัมพันธ์ (ซึ่งจะกล่าวถึงความสำคัญ

ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ผู้ซึ่งขาดข้อพิพาทแรงงาน ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง วิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน การปิดงานและการนัดหยุดงาน คณะกรรมการลูกจ้าง สมาคมนายจ้าง สหภาพแรงงาน สหพันธ์นายจ้างและสหพันธ์แรงงาน การกระทำอันไม่เป็นธรรม) และกฎหมายว่าด้วยศาลแรงงาน

1. การจัดทำงาน

กฎหมายการจัดหางานได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2475 โดยเรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางานพุทธศักราช 2475” (ต่อมาแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักงานจัดหางาน (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486) กฎหมายฉบับนี้มีขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกรรมกร และในปี 2475 นี้เองก็ได้มีพระราชบัญญัติสำนักงานจัดหางานประจำท้องถิ่นพุทธศักราช 2475” ซึ่งวางระเบียบการจัดตั้งสำนักงานกลางจัดหางานขึ้นในกระทรวงมหาดไทย และจัดตั้งสำนักงานจัดหางานขึ้นทุกท้องถิ่นเพื่อช่วยเหลือนายจ้างและลูกจ้างในเรื่องผลประโยชน์อันมีอยู่ต่อกันในส่วนการงาน แต่กฎหมายดังกล่าวทั้งหมดได้ถูกยกเลิกโดย “พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2511” ซึ่งเป็นกฎหมายจัดหางานที่ใช้ในปัจจุบัน ได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานทะเบียนจัดหางานกลางขึ้นในกรมแรงงาน โดยมีนายทะเบียนจัดหางานกลาง (อธิบดีกรมแรงงาน) เป็นผู้ดำเนินการ และจัดตั้งสำนักงานจัดหางานกรมแรงงานขึ้น ส่วนในจังหวัดอื่นจะจัดตั้งสำนักงานทะเบียนจัดหางานประจำจังหวัดขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางก็ได้ โดยมีนายทะเบียนจัดหางานประจำจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้ดำเนินการ

ผู้จัดหางานจะเรียกหรือรับค่าบริการไม่ได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจัดหางานจากนายทะเบียนโดยจะเรียกหรือรับเงินค่าบริการจากลูกจ้างหรือนายจ้างทั้งสองฝ่ายได้รวมแล้วต้องไม่เกิน ร้อยละยี่สิบห้าของจำนวนที่ลูกจ้างจะได้รับจากนายจ้างเป็นรายเดือนหรือในระยะเวลาสามสิบวันแรกที่ลูกจ้างเข้าทำงาน

2. การจ้างแรงงาน

การจ้างแรงงานเป็นสัญญาการทำงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างโดยนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างแก่ลูกจ้าง แต่ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้างหรือละทิ้งการงานหรือทำประการอื่นอันไม่สมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ นายจ้างจะไล่ออกหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้ ส่วนในกรณีที่นายจ้างได้จ้างลูกจ้างมาจากต่างถิ่น นายจ้างจะต้องออกเงินค่าเดินทางขามาให้กับลูกจ้าง และถ้าการจ้างสิ้นสุดลงโดยมิใช่ความผิดของลูกจ้างหรือไม่มีการกำหนดสัญญาไว้เป็นอย่างอื่น นายจ้างจะต้องจ่ายค่าเดินทางขากลับให้กับลูกจ้าง (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 6) ปัจจุบันกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานมี 2 ประเภท คือ การจ้างแรงงานคนไทยและการจ้างแรงงานคนต่างด้าว

ก. การจ้างแรงงานคนไทย แต่เดิมนั้นได้มีการสงวนอาชีพและวิชาชีพบางประเภทไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะตาม “พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พุทธศักราช 2484” และในปี 2485 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย “พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485”

ต่อมาในปี 2499 ก็ได้มี “พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. 2499” เพื่อเป็นการช่วยเหลือคนไทยให้มีงานอาชีพเป็นหลักฐานเพิ่มขึ้น โดยยกเลิก “พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485” พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. 2499 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันกำหนดให้ภายในสามสิบวันที่พระราชกฤษฎีกาประกาศใช้บังคับ เจ้าของกิจการซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปต้องแจ้งคนงานทั้งหมดที่มีอยู่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การแจ้งจำนวนคนงานสำหรับกรุงเทพมหานครให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ ส่วนจังหวัดอื่นให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในจังหวัดนั้น สำหรับกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือธุรกิจ ซึ่งเจ้าของใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปต้องจัดให้มีคนงาน ซึ่งมีสัญชาติไทยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนคนงานทั้งหมดคือ การเชื่อมและชุบโลหะ การทอผ้าด้วยเครื่องจักร การทำบล็อกและตรา การทำรองเท้า การทำเครื่องเรือน การต่อ สร้าง ประกอบแก้ไข หรือซ่อมแซมยานพาหนะหรืออุปกรณ์ของยานพาหนะการสร้าง ประกอบ แก้ไข หรือ

ซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า หรือเครื่องวิทยุ การก่อสร้าง ต่อเติม ติดตั้ง บำรุงรักษา ซ่อมแซม ตัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร การทำไม้ขีดไฟ ตามประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 52 ลงวันที่ 17 มกราคม 2502

ข. การจ้างแรงงานคนต่างด้าว แต่เดิมนั้นได้มีการสงวนอาชีพวิชาชีพบางประเภทไว้สำหรับประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะตาม “พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พุทธศักราช 2484” และในปี 2485 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย “พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485” พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับมาจนถึงพุทธศักราช 2515 จึงได้ถูกยกเลิก โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515

สาเหตุที่มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 นี้เพราะคณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า ได้มีคนต่างด้าวทำงานอยู่ในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมากและทวีขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ตลาดแรงงานในประเทศลดน้อยลงเป็นผลกระทบกระเทือนแก่การดำรงชีวิตของคนไทย จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ และขอบเขต การทำงานของคนต่างด้าวเพื่อช่วยคุ้มครองให้คนไทย มีงานทำมากกว่าเดิม

ปัจจุบันนี้มี “พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521” ซึ่งได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวโดยให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เสีย พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 นี้ กำหนดให้มี

— คณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมหาดไทยมอบหมายเป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนกรมอัยการ ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ผู้แทนกรมการค้าภายใน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งไม่เกินสามคน (อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี) เป็น

กรรมการ และผู้แทนกรมแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีหน้าที่
วินิจฉัยให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการออก
พระราชกฤษฎีกา การกำหนดงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะประกาศออกกฎ
กระทรวง การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่ง เรื่องอื่น ๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
มอบหมาย

— งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ โดยให้อำนาจรัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกากำหนด
งานที่ห้ามคนต่างด้าวกระทำโดยเด็ดขาดซึ่งปัจจุบันมีงานทั้งหมด 39 ประเภท คือ

- (1) งานกรรมกร
- (2) งานกสิกรรม งานเลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้หรืองานประมง ยกเว้น
งานที่ใช้ความชำนาญ งานเฉพาะสาขา หรืองานควบคุมดูแลฟาร์ม
- (3) งานก่ออิฐ งานช่างไม้ หรืองานก่อสร้างอื่น
- (4) งานแกะสลักไม้
- (5) งานขับเคลื่อนยนต์ หรืองานขับเคลื่อนพาหนะที่ไม่ใช่เครื่องจักร
หรือเครื่องกล ยกเว้นงานขับเคลื่อนเครื่องบินระหว่างประเทศ
- (6) งานขายของหน้าร้าน
- (7) งานขายทอดตลาด
- (8) งานควบคุม ตรวจสอบหรือให้บริการทางบัญชี ยกเว้นงานตรวจ
สอบภายในเป็นครั้งคราว
- (9) งานเจียรระไนหรือขัดเพชรหรือพลอย
- (10) งานตัดผม หรืองานเสริมสวย
- (11) งานทอผ้าด้วยมือ
- (12) งานทอเสื่อหรืองานทำเครื่องใช้ด้วยกก หวาย ปอ ฟาง หรือเยื่อ
ไม้ไผ่
- (13) งานทำกระดาษสาด้วยมือ
- (14) งานทำเครื่องเงิน

- (15) งานทำเครื่องดนตรีไทย
- (16) งานทำเครื่องถม
- (17) งานทำเครื่องทอง เครื่องเงิน หรือเครื่องนาก
- (18) งานทำเครื่องลงหิน
- (19) งานทำตุ๊กตาไทย
- (20) งานทำที่นอนหรือผ้าห่มนวม
- (21) งานทำบาตร
- (22) งานทำผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมด้วยมือ
- (23) งานทำพระพุทธรูป
- (24) งานทำมิด
- (25) งานทำร่มกระดาษหรือผ้า
- (26) งานทำรองเท้า
- (27) งานทำหมวก
- (28) งานนายหน้าหรืองานตัวแทน ยกเว้นงานนายหน้า หรืองานตัวแทน

ในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

(29) งานในวิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรมโยธาที่เกี่ยวกับงานออกแบบ และคำนวณจัดระบบ วิจัย วางโครงการ ทดสอบ ควบคุมการก่อสร้างหรือให้คำแนะนำ ทั้งนี้ไม่รวมงานที่ต้องใช้ความชำนาญพิเศษ

(30) งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับงานออกแบบ เขียนแบบ ประเมินราคา อำนวยการก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ

- (31) งานประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย
- (32) งานปั้นหรือทำเครื่องปั้นดินเผา
- (33) งานมวนบุหรืด้วยมือ
- (34) งานมัลลฑ์เทศก์หรืองานจัดนำเที่ยว
- (35) งานเร่ขายสินค้า

- (36) งานเรียงตัวพิมพ์อักษรไทยด้วยมือ
- (37) งานสาวและบิดเกลียวไหมด้วยมือ
- (38) งานเสมียนพนักงานหรืองานเลขานุการ
- (39) งานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี

งานใดที่มีได้ห้ามไว้ในพระราชกฤษฎีกา คนต่างด้าวจะทำได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมแรงงาน หรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมแรงงานมอบหมาย และจะต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน และไม่เป็นคนที่ขาดคุณสมบัติหรือต้องห้ามตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงาน ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมลงทุน หรือตามกฎหมายอื่นให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีกรมแรงงาน หรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมแรงงานมอบหมายภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ามาในราชอาณาจักรหรือนับแต่วันที่ทราบการได้รับอนุญาตให้ทำงาน แต่ในระหว่างรอรับใบอนุญาต ให้ผู้ยื่นคำขอต้งไปพลางก่อนได้

— งานของคนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศ คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรือเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตและอยู่ในระหว่างการส่งกลับ หรือเกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติหรือถูกถอนสัญชาติ จะทำงานได้เฉพาะงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ และจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมแรงงาน หรือเจ้าพนักงานที่อธิบดีกรมแรงงานมอบหมายซึ่งได้แก่

- (1) งานซ่อมจักรยาน
- (2) งานช่างประกอบและซ่อมเบาะรถ
- (3) งานช่างประกอบและซ่อมตัวถังรถ
- (4) งานช่างประกอบและซ่อมท่อไอเสีย

- (5) งานช่างบัดกรี โลหะแผ่นด้วยมือ
- (6) งานช่างไม้เครื่องเรือน
- (7) งานช่างไม้ก่อสร้างอาคาร
- (8) งานเลื่อยไม้ในโรงงานแปรรูปไม้
- (9) งานช่างปูน
- (10) งานช่างทาสี
- (11) งานช่างประกอบและซ่อมประตูหน้าต่าง
- (12) งานช่างติดตั้งมุ้งลวด
- (13) งานช่างเย็บผ้า
- (14) งานช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ยกเว้น การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
- (15) งานซักย้อมเสื้อผ้า
- (16) งานทำสวนผักและผลไม้
- (17) งานเลี้ยงสัตว์ ยกเว้น การเลี้ยงไหม
- (18) งานขายปลีกสินค้าที่ไม่ใช่เวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องถ่ายภาพยนตร์ อาวุธปืน หรือวัตถุระเบิด และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเครื่องอะไหล่
- (19) งานขายอาหารหรือเครื่องดื่ม
- (20) งานผลิตอาหารหรือเครื่องดื่ม
- (21) งานช่างประกอบและซ่อมรองเท้า
- (22) งานช่างซ่อมนาฬิกา ปากกาและแว่นตา
- (23) งานช่างลับมีด และของมีคมอื่น ๆ
- (24) งานช่างทำกรอบรูป
- (25) งานช่างเครื่องทอง เครื่องเงิน หรือเครื่องโลหะมีค่าอื่น ๆ
- (26) งานช่างทอผ้าไหมพรม และทอผ้าด้วยมือ ยกเว้นงานทอผ้าไหม และงานทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเส้นไหม
- (27) งานกรรมกร

— บุคคลต่างด้าวที่ไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมาย คนต่างด้าวที่ได้รับการยกเว้น โดยไม่ต้องตกอยู่ในบังคับของ “พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521” มีดังนี้

- (1) บุคคลในขณะผู้แทนทางทูต
- (2) บุคคลในฐานะผู้แทนทางกงสุล
- (3) ผู้แทนของประเทศสมาชิกและพนักงาน ขององค์การสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษ
- (4) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำอยู่กับบุคคลใน (1) – (3)
- (5) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจตามความตกลงที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (6) บุคคลซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใด
- (7) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจเพื่อประโยชน์ในทางศึกษา วัฒนธรรม ศิลป การกีฬาหรือกิจการอื่น

— นายทะเบียนการทำงานของคนต่างด้าว ในกรุงเทพมหานครคือ ผู้อำนวยการกองงานคนต่างด้าวส่วนนายทะเบียนคนต่างจังหวัดคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด

มีคำสั่งกรมแรงงานที่ 483/2521 ได้กำหนดให้มีอธิบดีกรมแรงงาน หรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมแรงงานมอบหมาย มีอำนาจออกใบอนุญาตทำงานให้แก่คนต่างด้าวที่มาขอรับใบอนุญาตทำงานทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร

ฉะนั้น อาศัยอำนาจอธิบดีกรมแรงงานที่จะมอบหมายให้เจ้าพนักงานผู้หนึ่งผู้ใด ปฏิบัติการแทนตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และด้วยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย จึงมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดเว้นกรุงเทพมหานครเป็นเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตทำงานให้แก่คนต่างด้าว

3. การส่งคนงานไปต่างประเทศ

การส่งคนงานไปต่างประเทศเป็นปัญหามากในปัจจุบัน เพราะคนงานจำนวนมากถูกผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ส่งคนงานไปต่างประเทศหลอกลวงเพื่อป้องกัน การต้มตุ๋น กฎหมายจึงกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการส่งคนงาน ออกนอกประเทศของผู้จัดหางานตามลำดับดังนี้

1. ผู้รับอนุญาตจัดหางานต้องส่งคำขอตำแหน่งงาน พร้อมรายละเอียดสัญญาจ้างของนายจ้างต่างประเทศ ให้กรมแรงงานพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน โดยยื่นเอกสาร ดังนี้

- ก. ตัวอย่างสัญญาจ้างของบริษัท 2 ชุด
- ข. คำขอตำแหน่งของบริษัทนายจ้าง 2 ชุด
- ค. สัญญาตัวแทนและหนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนของบริษัทนายจ้าง

2 ชุดและ

ง. ตัวอย่างเงื่อนไขของสำนักงานจัดหางานกับผู้สมัครงาน 2 ชุด(ถ้ามี)

ในส่วนภูมิภาคให้ผู้รับอนุญาตจัดหางานส่งเอกสารดังกล่าวต่อนายทะเบียนจัดหางานประจำจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) หรือฝ่ายแรงงานจังหวัด เพื่อให้กรมแรงงานพิจารณาอนุญาตต่อไป

2. เมื่อผู้รับอนุญาตได้ดำเนินการรับสมัครและทดสอบฝีมือคนงานเพื่อบรรจุตำแหน่งงานตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้ยื่นเอกสารเพื่อขอนำคนงานเข้ารับการอบรมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญและเงื่อนไขของสัญญาจ้างจากเจ้าหน้าที่กองทะเบียนจัดหางาน และการทำงานต่างประเทศกรมแรงงานและบันทึกถ้อยคำคนงานไว้เป็นหลักฐาน โดยยื่นเอกสารดังนี้

- ก. บัญชีรายชื่อคนงานพร้อมรายละเอียดการจ้าง 1 ชุด
- ข. ตัวอย่างสัญญาจ้างงานของบริษัทนายจ้าง 1 ชุด
- ค. สัญญาตัวแทนหรือหนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนของบริษัท

นายจ้าง 1 ชุด และ

ง. ตัวอย่างเงื่อนไขของสำนักงานจัดหางานกับผู้สมัครงาน 1 ชุด (ถ้ามี)
สำนักงานในส่วนภูมิภาคให้ยื่นที่แรงงานจังหวัด

3. ให้ผู้รับอนุญาตจัดหางานยื่นยื่นรายชื่อคนงานที่ทำหนังสือเดินทางเรียบร้อยแล้วพร้อมขออนุญาตส่งคนงานต่อนายทะเบียนจัดหางานกลางโดยยื่นเอกสาร ดังนี้

- ก. บัญชีรายชื่อคนงานพร้อมรายละเอียดการจ้าง 5 ชุด
- ข. ตัวอย่างสัญญาจ้างของบริษัทนายจ้าง 2 ชุด
- ค. คำขอตำแหน่งงานของบริษัทนายจ้าง 1 ชุด
- ง. สัญญาตัวแทน หรือหนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนของบริษัทนายจ้าง 1 ชุด
- จ. ตัวอย่างเงื่อนไขของสำนักงานจัดหางานกับผู้สมัครงาน 2 ชุด
- ฉ. หนังสือค้ำประกันสัญญาของผู้รับอนุญาต 3 ชุด
- ช. สัญญาจ้างงานและเงื่อนไขสำนักงานที่ลงนามมาเรียบร้อยแล้วทั้งสองฝ่ายเท่าจำนวนคนงานที่ยื่นขอ

สำหรับสำนักงานในส่วน ภูมิภาคให้ยื่นเอกสารดังกล่าวต่อนายทะเบียนจัดหางานประจำจังหวัดผ่านแรงงานจังหวัดมายังนายทะเบียนจัดหางานกลาง

4. เมื่อได้รับอนุญาตจากกรมแรงงานแล้ว ให้ผู้รับอนุญาตดำเนินการส่งคนไปทำงานต่างประเทศ

4. การคุ้มครองแรงงาน

กฎหมายคุ้มครองแรงงานเริ่มมีเป็นครั้งแรกโดยเรียกว่า “พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499” ต่อมาถูกยกเลิกโดย “ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2501” และในปี พ.ศ. 2508 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย “พระราชบัญญัติกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน พ.ศ. 2508”

ในปี พ.ศ. 2515 ก็ได้มี “ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103” โดยให้ยกเลิก “ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2501” และ “พระราชบัญญัติ

กำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน พ.ศ. 2508” สาเหตุที่มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 นี้ เพราะคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่า การให้ความคุ้มครองแรงงานแก่ลูกจ้างและการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ สมควรปรับปรุงส่งเสริมให้สอดคล้องกับการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปโดยเหมาะสมและการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างโดยวิธีปรองดองและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย นอกจากนี้สมควรจัดให้มีกองทุนเงินทดแทนเพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างที่จะต้องได้รับเงินทดแทนในเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำงาน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยแรงงานและกฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงานเสียใหม่ โดยกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดวิธีการคุ้มครองแรงงานดังต่อไปนี้

(1) การใช้แรงงานทั่วไปโดยกำหนดเวลาทำงานปกติ การทำงานล่วงเวลา การพัก วันหยุดประจำสัปดาห์ วันหยุดตามประเพณี วันหยุดพักผ่อนประจำปี และการลาป่วยของลูกจ้าง

— เวลาทำงาน งานอุตสาหกรรมไม่เกินสัปดาห์ละสี่สิบแปดชั่วโมง งานขนส่งไม่เกินวันละแปดชั่วโมง งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้างไม่เกินสัปดาห์ละสี่สิบสองชั่วโมง งานพาณิชยกรรมหรืองานอื่นไม่เกินสัปดาห์ละห้าสิบสี่ชั่วโมง

— วันหยุดประจำสัปดาห์นายจ้างต้องให้ลูกจ้างมีวันหยุดไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละหนึ่งวัน วันหยุดตามประเพณีนายจ้างต้องประกาศวันหยุดตามประเพณีไม่น้อยกว่าปีละสิบสามวันโดยรวมวันแรงงานแห่งชาติด้วย

— วันหยุดพักผ่อนประจำปี ลูกจ้างที่ทำงานติดต่อกันหนึ่งปีมีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปีไม่น้อยกว่าหกวันทำงาน

— การลาป่วยปีหนึ่งไม่เกินสามสิบวันทำงาน

— งานล่วงเวลา ในกรณีที่งานมีลักษณะต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งานหรือเป็นงานฉุกเฉิน เช่น งานอุตสาหกรรม งานพาณิชยกรรม นายจ้างจะ

ให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดได้แต่ถ้าเพื่อประโยชน์แก่การผลิต การจำหน่าย และการบริหาร นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานเกินเวลา ทำงานปกติหรือวันหยุดเท่าที่จำเป็นได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมแรงงานหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมแรงงานมอบหมาย

(2) การใช้แรงงานหญิงโดยกำหนดเวลาทำงาน ชนิดของงาน อายุของหญิง ซึ่งนายจ้างจะรับเข้าทำงาน และการลาของหญิงมีกรรม

— นายจ้างจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงทำงานเกี่ยวกับการทำความสะอาดขณะเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ หรืองานยก แบก หาบ หาม ทูน ลาก เข็นของหนักเกินกำหนดไม่ได้

— นายจ้างจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีที่ยังมิได้สมรสทำงานในสโมสรราตรี โรงแรมสถานอาบหนาวไม่ได้ หรือทำงานในระหว่างเวลา 24.00 นาฬิกา ถึง 06.00 นาฬิกาไม่ได้ เว้นแต่งานที่มีลักษณะต้องทำติดต่อกันไปหรืองานกะ

— นายจ้างต้องให้หญิงมีกรรมลาคลดบุตรเพิ่มขึ้นจากวันลาป่วย

(3) การใช้แรงงานเด็กโดยกำหนดเวลาทำงาน ชนิดของงาน อายุของเด็ก ซึ่งนายจ้างจะรับเข้าทำงาน

นายจ้างจะรับเด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปีหรืออายุตั้งแต่สิบสองปีแต่ยังไม่ถึงสิบห้าปี เป็นลูกจ้างไม่ได้เว้นแต่เป็นงานที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานออกใบอนุญาต ส่วนเวลาทำงานนายจ้างจะให้เด็กอายุตั้งแต่สิบสองปี แต่ยังไม่ถึงสิบห้าปีทำงานในระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึง 06.00 นาฬิกา ไม่ได้ เว้นแต่เป็นการแสดงภาพยนตร์ แต่ถ้าเด็กนั้นอายุตั้งแต่สิบห้าปีแต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีนายจ้างจะให้เด็กทำงานเกี่ยวกับการทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงานอยู่ไม่ได้

(4) การจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุด

— การที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานเกินเวลาทำงานปกติ นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้าง

— การที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดซึ่งลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้าง นายจ้างต้องจ่ายค่าทำงานในวันหยุดเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าของค่าจ้าง แต่ถ้านายจ้างให้

ลูกจ้างทำงานในวันหยุดซึ่งลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้าง นายจ้างต้องจ่ายค่าทำงานในวันหยุดไม่น้อยกว่าสองเท่าของค่าจ้าง หรือถ้านายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดเกินเวลาทำงานปกติของวันทำงาน นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลาในอัตราสามเท่าของค่าจ้าง

(5) การจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างในกรณีที่มีการเลิกจ้างต้องดำเนินการดังนี้

— ลูกจ้างประจำ ซึ่งทำงานครบหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่ไม่ครบหนึ่งปีนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสามสิบวัน ถ้าทำงานครบหนึ่งปี แต่ไม่ครบสามปีนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายเก้าสิบวัน แต่ถ้าทำงานครบสามปีขึ้นไปนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

กรณีที่นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้าง

— ทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง หรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย

— ผ่าฝืนข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการทำงาน หรือขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง และนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้ว ถ้ากรณีร้ายแรงนายจ้างไม่ต้องเตือน

— ละทิ้งหน้าที่สามวันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร

— ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(6) การจ่ายเงินทดแทน ในกรณีลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือถึงแก่ความตาย เนื่องจากการทำงาน หรือจากโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะ หรือสภาพของงาน หรือโรคซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงาน

เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือเจ็บป่วยถึงแก่ความตาย นายจ้างต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล ไม่เกินสามหมื่นบาท หรือจ่ายค่าทำศพเป็นจำนวนเงินสามเท่าของค่าจ้างรายเดือน แต่ต้องไม่น้อยกว่าห้าพันบาทและไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าลูกจ้างได้รับอันตรายจนไม่สามารถทำงานติดต่อกันได้เกินสามวัน นายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนร้อยละหกสิบของเงินเดือนเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี ถ้าลูกจ้างต้องเสียอวัยวะบางส่วนจากร่างกาย นายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนร้อยละหกสิบของเงินเดือนเป็นเวลาไม่เกินสิบปี ถ้า

ลูกจ้างทุพพลภาพนายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนร้อยละสิบของเงินเดือน เป็นเวลาไม่เกิน สิบปี ถ้าลูกจ้างถึงแก่ความตายนายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนร้อยละสิบของเงินเดือนเป็น เวลาไม่เกินห้าปี

กรณีที่นายจ้างไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้าง

เสพเครื่องดองของเมาจนไม่สามารถครองสติได้ หรือจงใจให้ตนเองหรือผู้อื่น ประสบอันตรายหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนประสบอันตราย

(7) สวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับลูกจ้าง

นายจ้างต้องจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม ห้องน้ำอันถูกต้องตามสุขลักษณะและมี ปริมาณเพียงพอแก่ลูกจ้าง จัดให้มีบริการเพื่อช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บ บัวย จัดให้มีเครื่องป้องกันอันตราย จัดให้มีการระบายน้ำและสิ่งโสโครก ฯลฯ

(8) นายจ้างต้องจัดทำทะเบียนลูกจ้าง เอกสารเกี่ยวกับการคำนวณค่าจ้างค่า ล่วงเวลาและค่าทำงานในวันหยุด และข้อบังคับด้วยการทำงาน

กิจการที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการคุ้มครองแรงงานไม่ใช่บังคับกับงาน เกษตรกรรม ซึ่งได้แก่งานเพาะปลูก ประมง บำไม้ เลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้าง ตลอดปี และไม่มียานลักษณะอื่นรวมอยู่ด้วย การจ้างงานที่มีได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวง หากำไรทางเศรษฐกิจ

ค่าจ้างขั้นต่ำ

เพื่อมิให้นายจ้างเอาเปรียบลูกจ้างด้วยการให้ค่าจ้างต่ำเกินควรจึงจำต้องมี การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนด ค่าจ้างขั้นต่ำไว้ โดยมีคณะกรรมการค่าจ้างประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอื่น ซึ่งทั้งคณะมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าเก้าคน และไม่เกินสิบห้าคนโดยรัฐมนตรีว่าการกระ- ทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้ง แต่ต้องแต่งตั้งจากฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างอย่างน้อยฝ่ายละ สามคน (กรรมการค่าจ้างอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี) คณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาเสนอ

ความเห็นเพื่อรัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายค่าจ้างของประเทศ และมีอำนาจกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของลูกจ้าง ซึ่งในการพิจารณากำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ คณะกรรมการจะต้องศึกษาและ พิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับอยู่เปรียบเทียบกับค่าจ้างของลูกจ้างอื่นที่ทำงานอยู่ในลักษณะและสภาพเดียวกัน ประกอบกับค่าครองชีพ มาตรฐานการครองชีพ ต้นทุนการผลิต ราคาสินค้า ความสามารถของธุรกิจสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น เมื่อคณะกรรมการได้ศึกษาเท็จจริงแล้วต้องกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นายจ้างปิดประกาศไว้ในที่ซึ่งลูกจ้างคนงานในกิจการของตน เห็นชัดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบสองเดือน

ปัจจุบันอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นเงินวันละหกสิบสี่บาท สำหรับท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต

หกสิบเอ็ดบาทสำหรับท้องที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเชียงใหม่และ

ห้าสิบสองบาทสำหรับท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชัยนาท จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดอ่างทอง จังหวัดตราด จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดชุมพร จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดยะลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดน่าน จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุตรธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสกลนคร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดเลย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัด

ยโสธร จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดนครพนม จังหวัดหนองคาย จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดมุกดาหาร (ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำฉบับที่ 13)

ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ไม่ใช้บังคับกับงานเกษตรกรรมซึ่งได้แก่งานเพาะปลูก งานประมง ป่าไม้ เลี้ยงสัตว์ และงานอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนด

6. กองทุนเงินทดแทน

กองทุนเงินทดแทนเป็นเงิน ซึ่งนายจ้างจ่ายให้แก่กรมแรงงานกระทรวงมหาดไทย เป็นกองทุนเงินทดแทนสำหรับใช้ให้แก่ลูกจ้างเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำงาน นอกจากนี้แล้วอาจได้มาจากการอุดหนุนของรัฐบาลเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ และเงินรายได้อื่น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าลูกจ้างจะได้รับเงินทดแทนอย่างแน่นอน และไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง โดยมีสำนักงานกองทุนเงินทดแทนในกรมแรงงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนเงินทดแทน และมีคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนประกอบด้วยอธิบดีกรมแรงงานเป็นประธาน กรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินแปดคน ซึ่งต้องมีผู้แทนฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างด้วย เพื่อให้คำปรึกษาแก่กระทรวงมหาดไทยถึงประเภทกิจการที่ควรให้นายจ้างจ่ายเงิน สมทบกองทุนเงินทดแทนและอัตราที่จะต้องจ่าย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดอัตราเงินสมทบไม่เกินร้อยละสิบของค่าจ้างที่นายจ้างจ่ายแต่ละปี อัตราเงินฝากไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของเงินสมทบแต่ละปี ตลอดจนวิธีการเรียกเก็บจากนายจ้างและกำหนดการสิ้นสุดของกรรมการกองทุนเงินทดแทน ระเบียบวิธีการอันจำเป็นเพื่อให้สำนักงานกองทุนทดแทนดำเนินการตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องประเภท ขนาดชนิดของกิจการและท้องที่ที่ให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน กำหนดให้นายจ้างซึ่งมีลูกจ้างทำงานอยู่ใน

กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดชลบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสงขลา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดระนอง จังหวัดยะลา จังหวัดเชียงราย จังหวัดลพบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตรัง ตั้งแต่สืบคนขึ้นไปมีหน้าที่จ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทน

แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวมิให้ใช้บังคับกับ

“(1) งานเกษตรกรรมซึ่งได้แก่ งานเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ เลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้างตลอดปี และไม่มียานลักษณะอื่นรวมอยู่ด้วย

(2) การจ้างงานที่มีได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงกำไรในทางเศรษฐกิจ

(3) กิจการโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์

(4) กิจการที่ดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาลหรือกิจการที่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะและกิจการที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการ อันได้แก่ การรถไฟ การท่าเรือ การโทรศัพท์หรือโทรคมนาคม การผลิต หรือการจำหน่ายพลังงานหรือกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน การประปา การผลิตหรือการกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิงและการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจได้ระบุงบการจัดกองทุนสงเคราะห์และสวัสดิการอื่น ๆ แก่พนักงานลูกจ้างอยู่แล้ว”

อัตราและวิธีเรียกเก็บเงินสมทบ การจ่ายเงินทดแทนของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนและการอุทธรณ์ กำหนดให้

(1) นายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทนตามอัตราเงินสมทบซึ่งกำหนดไว้ในรายการประเภทกิจการ โดยคำนวณจากค่าจ้างและตามอัตราเงินสมทบของประเภทกิจการของนายจ้าง แต่ถ้านายจ้างได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วสี่ปี นายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบตามรายการประเภทกิจการในปีถัดไปลดหรือเพิ่มอัตราเงินสมทบตามอัตราส่วนการสูญเสียของนายจ้าง

(2) สำนักกองทุนเงินทดแทนต้องกำหนดรหัสประเภทกิจการของนายจ้างโดยพิจารณาจากประเภทกิจการที่นายจ้างดำเนินการโดยนายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบตามอัตราเงินสมทบของรหัสประเภทกิจการนั้น และภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นเดือนธันวาคมของทุกปี หรือนับแต่วันเลิกกิจการนายจ้างต้องแจ้งรายการทั้งหมดที่ได้จ่ายจริงตามแบบที่สำนักงานกองทุนเงินทดแทนกำหนด

(3) เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำงานหรือโรคซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงาน นายจ้างต้องแจ้งต่อสำนักงานกองทุนเงินทดแทนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายจ้างทราบ หรือลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิจะยื่นคำร้องเรียกเงินทดแทนจากสำนักงานกองทุนเงินทดแทนก็ได้ แต่ต้องภายในเก้าสิบวันนับแต่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือผู้มีสิทธิทราบว่าลูกจ้างถึงแก่ความตาย โดยสำนักงานกองทุนเงินทดแทนต้องดำเนินการสอบสวน

(4) นายจ้างซึ่งไม่พอใจ คำสั่ง คำวินิจฉัย การประเมินเงินสมทบ หรือลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิไม่พอใจคำวินิจฉัยของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งหรือคำวินิจฉัย ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยอุทธรณ์ต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์

7. ความปลอดภัยในการทำงาน

เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของนายจ้างที่พึงจะต้องจัดมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง กระทรวงมหาดไทยจึงกำหนดเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมในสถานที่ประกอบการ แสงสว่าง เสียง มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีในสถานที่ประกอบการ มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับประตันท้ำ ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างด้วยลิฟท์

ขนส่งวัสดุชั่วคราว ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยนั่งร้านและความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี) เรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (ประต่อน้ำ) เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยลิฟท์ขนส่งวัสดุชั่วคราว เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยนั่งร้าน เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร

8. การแรงงานสัมพันธ์

กฎหมายว่าด้วยการแรงงานสัมพันธ์เริ่มมีเป็นครั้งแรกโดยเรียกว่า “พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499” ซึ่งถูกยกเลิกโดย “ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2501” และต่อมาประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 19 ก็ถูกยกเลิกโดย “พระราชบัญญัติกำหนดวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน พ.ศ. 2508” เมื่อได้มี “ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515” พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงถูกยกเลิกไป

ต่อมาในปี 2518 จึงได้มี “พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518” ออกมาใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน โดยยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 บางข้อ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยื่นข้อเรียกร้อง และการระงับข้อพิพาทแรงงานให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ให้นายจ้างจัดตั้งสมาคมนายจ้างและลูกจ้างจัดตั้งสหภาพแรงงาน เพื่อแสวงหาและคุ้มครองประโยชน์เกี่ยวกับการจ้าง การจัดสวัสดิการและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ตลอดจนให้ลูกจ้างจัดตั้งคณะกรรมการลูกจ้างเป็นองค์กรในการหารือในกิจการต่าง ๆ กับนายจ้างเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรองดองให้การทำงานร่วมกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างให้มีผลดียิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มี

ก. คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าแปดคนแต่ไม่เกินสิบสี่คน อย่างน้อยต้องมีกรรมการซึ่งเป็น

ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละสามคน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ อยู่ที่กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- วินิจฉัยหรือชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน
- ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานตามที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย
- วินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรม และมีอำนาจ

สั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานหรือให้จ่ายค่าเสียหาย หรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร

- เสนอความเห็นเกี่ยวกับการเรียกร้อง การเจรจา การระงับข้อพิพาท แรงงาน การนัดหยุดงาน และการบิดงาตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

- ดราข้อบังคับการประชุมและวางระเบียบการพิจารณาวินิจฉัย และชี้ขาด ข้อพิพาท และการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำอันไม่เป็นธรรม และการออกคำสั่ง ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

ข. ผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน มีอำนาจหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อและคุณสมบัติ ของผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานเพื่อเสนอให้คู่กรณีเลือกตั้ง และควบคุมดำเนินการทางวิชาการ และธุรการเกี่ยวกับการชี้ขาดข้อพิพาท โดยมีสำนักงานอยู่ที่กระทรวงมหาดไทย

ค. ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

(1) ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างอย่างน้อยต้องมี เงื่อนไขการจ้างหรือ การทำงาน กำหนดวันและเวลาทำงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ การเลิกจ้าง การยื่นเรื่องราว ร้องทุกข์ของลูกจ้าง และการแก้ไขเพิ่มเติมหรือการต่ออายุข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

(2) การเรียกร้องให้มีการกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างหรือการ แก้ไขเพิ่มเติมข้อตกลงเกี่ยวกับการจ้าง ต้องแจ้งข้อเรียกร้องเป็นหนังสือให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ แต่ถ้านายจ้างเป็นผู้แจ้งข้อเรียกร้องต้องระบุชื่อผู้เข้าร่วมในการเจรจาโดยระบุชื่อตนเอง หรือ ตั้งผู้แทนเป็นผู้เข้าร่วมในการเจรจาก็ได้แต่ไม่เกินเจ็ดคน ถ้าลูกจ้างเป็นผู้แจ้งข้อเรียกร้อง ต้องมีรายชื่อและลายมือชื่อของลูกจ้างซึ่งเกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของลูกจ้างทั้งหมด หรือตั้งผู้แทนเป็นผู้เข้าร่วมในการเจรจาก็ได้แต่ไม่เกินเจ็ดคน ในกรณีที่สมาคมนายจ้าง

หรือสหภาพแรงงานแจ้งข้อเรียกร้องแทนนายจ้างหรือลูกจ้างซึ่งเป็นสมาชิก จำนวนสมาชิก ซึ่งเป็นลูกจ้างต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของลูกจ้างทั้งหมด และไม่จำเป็นที่จะต้อง มีรายชื่อ ลายมือชื่อลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้อง เมื่อได้รับข้อเรียกร้องแล้วทั้งสองฝ่าย ต้องเริ่มเจรจากันภายในสามวัน

ถ้าผู้แทนนายจ้างหรือผู้แทนลูกจ้างหรือผู้แทนสมาคมนายจ้างหรือผู้แทนสหภาพ แรงงานผู้ใดรับหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ใดคนหนึ่งเพื่อกระทำการให้นายจ้าง ลูก จ้าง สมาคมนายจ้าง หรือสหภาพแรงงานต้องเสียผลประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) เมื่อนายจ้างหรือสมาคมนายจ้างกับลูกจ้างหรือสหภาพแรงงานตกลง เกี่ยวกับสภาพการจ้างได้แล้ว ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานและนายจ้าง ต้องประกาศข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างโดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่ลูกจ้างซึ่งเกี่ยวข้องกับ ข้อเรียกร้องทำงานอยู่อย่างน้อยสามสิบวัน และต้องจดทะเบียนต่ออธิบดีกรมแรงงานหรือ ผู้ซึ่งอธิบดีกรมแรงงานมอบหมายภายในสิบห้าวัน

ถ้านายจ้างหรือลูกจ้างผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ง. วิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน

(1) เมื่อมีข้อพิพาทแรงงานเกิดขึ้น และตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายที่เรียกร้อง ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานทราบภายในยี่สิบสี่ ชั่วโมงและ พนักงานประนีประนอมข้อพิพาทจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ย ถ้าวกลงกันไม่ได้นายจ้างและ ลูกจ้างอาจตกลงกันตั้งผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานหรือนายจ้างจะปิดงานหรือลูกจ้างจะนัดหยุด- งานได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

(2) ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ในกิจการ การรถไฟ การท่าเรือ การโทรศัพท์ หรือการโทรคมนาคม การผลิตหรือการจำหน่ายพลังงานหรือกระแสไฟฟ้าแก่ ประชาชน การประปา การผลิตหรือการกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง กิจการโรงพยาบาล หรือ กิจการสถานพยาบาล กิจการทุกประเภทของรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการ

งบประมาณ กิจการของวิทยาลัยเอกชน และโรงเรียนราษฎร์ ตามกฎหมายว่าด้วยวิทยาลัยเอกชนและว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ กิจการสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์ กิจการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมตลอดถึงกิจการบริการเสริมการขนส่งหรือเกี่ยวเนื่องกับการขนส่ง ณ สถานีขนส่ง ท่าเทียบเรือ ท่าอากาศยาน และกิจการการท่องเที่ยว กิจการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานต้องส่งข้อพิพาทแรงงานให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัย โดยนายจ้าง สมาคมนายจ้าง สหพันธ์นายจ้าง ลูกจ้าง สหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงานมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในเจ็ดวัน

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์หรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของรัฐมนตรี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้นอกจากกิจการตาม (2) รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ชี้ขาดข้อพิพาทได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จ. การปิดงาน และการนัดหยุดงาน

นายจ้างจะปิดงานหรือลูกจ้างจะนัดหยุดงาน ในกรณีดังต่อไปนี้ไม่ได้

— ยังไม่มีการแจ้งข้อเรียกร้องต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือได้แจ้งข้อเรียกร้องแล้ว แต่ข้อพิพาทแรงงานนั้นยังไม่เป็นข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้

— เมื่อฝ่ายหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว

— เมื่อฝ่ายหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานไกล่เกลี่ยได้ปฏิบัติตามข้อตกลง

— เมื่อฝ่ายหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งชี้ขาดของผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ได้ปฏิบัติตามคำสั่งชี้ขาด

— เมื่ออยู่ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ หรือมีคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี หรือคำชี้ขาดของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

— เมื่ออยู่ในระหว่างการชี้ขาดของผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน

นายจ้างหรือลูกจ้างผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จ. คณะกรรมการลูกจ้าง ในสถานประกอบกิจการต้องมีคณะกรรมการลูกจ้าง ตั้งแต่ห้าคนถึงยี่สิบเอ็ดคน โดยคำนึงถึงจำนวนลูกจ้าง วิธีการในการเลือกตั้งกรรมการลูกจ้าง ตามประกาศกรมแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งคณะกรรมการลูกจ้าง กำหนดให้สถานประกอบกิจการแห่งหนึ่ง เลือกตั้งกรรมการลูกจ้างได้หนึ่งคณะ (ลูกจ้างต้องลงลายมือชื่อรวมกันไม่น้อยกว่าสิบคนแจ้งเป็นหนังสือต่อนายจ้างหรือพนักงานประνομข้อพิพาทแรงงาน) โดยมีคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนด วันเวลา สถานที่ในการเลือกตั้งกรรมการลูกจ้าง ตลอดจนกำหนดระยะเวลารับสมัครและแจ้งต่อนายจ้างหรือพนักงานประνομข้อพิพาททราบ เมื่อได้คณะกรรมการลูกจ้างที่ได้รับเลือกตั้งแล้วนายจ้างต้องจัดให้มีการประชุมหารือกัน อย่างน้อยสามเดือนต่อครั้งหรือเมื่อสหภาพแรงงานหรือกรรมการลูกจ้างเกินกึ่งหนึ่งของกรรมการลูกจ้างร้องขอ เพื่อจัดสวัสดิการแก่ลูกจ้าง ปรึกษาหารือเพื่อกำหนดข้อบังคับในการทำงาน พิจารณาคำร้องทุกข์ของลูกจ้างหาทางปรองดองและระงับข้อขัดแย้งในสถานประกอบกิจการ

นายจ้างผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ข. สมาคมนายจ้าง ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างนายจ้างด้วยกันโดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และต้องประกอบกิจการประเภทเดียวกัน การขอจดทะเบียนนั้นนายจ้างผู้มีสิทธิจัดตั้งสมาคมนายจ้างไม่น้อยกว่าสามคน เป็นผู้เริ่มก่อการยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียน (ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง) พร้อมด้วยร่างข้อบังคับอย่างน้อยสามฉบับ ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของสมาคมนายจ้าง

ต้องเป็นนายจ้างที่ประกอบกิจการประเภทเดียวกัน (สมาคมนายจ้างรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท) และสมาชิกของสมาคมนายจ้าง มีสิทธิตรวจสอบทะเบียนสมาชิก เอกสารหรือบัญชีเพื่อทราบการดำเนินกิจการของสมาคม นายจ้าง

— สมาคมนายจ้างมีอำนาจหน้าที่ในการเรียกร้อง เจริญทำความตกลงและรับทราบคำชี้ขาดหรือทำข้อตกลงกับสหภาพแรงงานหรือลูกจ้างในกิจการของสมาชิก จัดการและดำเนินการเพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์ จัดให้มีบริการสนเทศ เพื่อให้สมาชิกมาติดต่อเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ และให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา หรือขอจัดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหาร ตลอดจนจัดสรรเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อสวัสดิการของสมาชิกและเก็บเงินค่าสมัคร รวมทั้งเงินค่าบำรุง โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้แทนของสมาคมนายจ้างในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

— สมาคมนายจ้างย่อมเลิก เพราะมีข้อบังคับของสมาคมนายจ้างกำหนด หรือที่ประชุมมีมติให้เลิกหรือนายทะเบียนมีคำสั่งให้เลิก เมื่อปรากฏว่าการดำเนินการของสมาคมนายจ้างขัดต่อวัตถุประสงค์ ขัดต่อกฎหมาย ไม่ดำเนินการเลือกตั้งกรรมการใหม่ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ไม่ดำเนินกิจการติดต่อกันเป็นเวลาเกินสองปี

— นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้กรรมการผู้ใดผู้หนึ่งหรือคณะกรรมการของสมาคมนายจ้างออกจากตำแหน่งได้เมื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ดำเนินกิจการไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของสมาคมนายจ้าง อันเป็นการขัดต่อกฎหมาย หรือยินยอมให้ผู้ซึ่งมิใช่กรรมการดำเนินกิจการของสมาคมนายจ้าง และมีอำนาจเข้าไปในสำนักงานของสมาคมนายจ้างในเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบกิจการและสั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของสมาคมนายจ้างส่งหรือแสดง เอกสารบัญชีของสมาคมนายจ้างเพื่อประกอบการพิจารณากรณีที่มีปัญหาหรือเรียกมาสอบถามข้อเท็จจริง

ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ขัดขวาง ไม่ตอบหนังสือสอบถาม ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงแก่นายทะเบียนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ช. สหภาพแรงงาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง และส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างและระหว่างลูกจ้างด้วยกัน โดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และต้องเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกัน หรือทำงานในประเภทเดียวกัน การขอจดทะเบียนนั้น ลูกจ้างผู้มีสิทธิ จัดตั้งสหภาพแรงงานไม่น้อยกว่าสิบคนเป็นผู้เริ่มก่อการยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียน (ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง) พร้อมด้วยร่างข้อบังคับอย่างน้อยสามฉบับ ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานจะต้องเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกันหรือเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกันกับผู้ขอจดทะเบียนสหภาพแรงงานและมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป แต่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาจะเป็นสมาชิกในสหภาพแรงงานที่ลูกจ้างอื่นได้จัดตั้ง หรือเป็นสมาชิกอยู่ไม่ได้ และลูกจ้างอื่นจะเป็นสมาชิกในสหภาพแรงงานที่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาได้จัดตั้งขึ้น หรือเป็นสมาชิกอยู่ก็ไม่ได้เช่นกัน (สหภาพแรงงานได้รับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกโดยฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท) และสมาชิกสหภาพแรงงานมีสิทธิขอตรวจสอบทะเบียนสมาชิก เอกสาร บัญชีเพื่อทราบการดำเนินกิจการของสหภาพแรงงาน

— สหภาพแรงงานมีอำนาจหน้าที่ในการเรียกร้อง เจริญ ทำความตกลงและรับทราบคำชี้ขาดหรือทำข้อตกลงกับนายจ้างหรือสมาคมนายจ้างในกิจการของสมาชิก จัดการและดำเนินการเพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์ จัดให้มีบริการสนทนา เพื่อให้สมาชิกมาติดต่อเกี่ยวกับการจัดหางาน และให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาหรือขจัดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหารงาน ตลอดจนจัดสรรเงินหรือทรัพย์สินเพื่อสวัสดิการของสมาชิกและเก็บเงินค่าสมัครรวมทั้งค่าบำรุง โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนของสหภาพแรงงานในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

— นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้กรรมการผู้ใดคนหนึ่ง หรือคณะกรรมการของสหภาพแรงงานออกจากตำแหน่งได้เมื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ดำเนินกิจการไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานอันเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือยินยอมให้ผู้ซึ่งมิใช่กรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการของสหภาพแรงงาน และมีอำนาจเข้าไปในสำนักงานของ

สหภาพแรงงานในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบกิจการและสั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้าง ส่งหรือแสดงเอกสาร บัญชีของสหภาพแรงงานเพื่อประกอบการพิจารณากรณีที่มีปัญหาหรือเรียกมาสอบถามข้อเท็จจริง

ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ขัดขวาง ไม่ตอบหนังสือสอบถามไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงแก่นายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ณ. สหพันธ์นายจ้างและสหพันธ์แรงงาน การจัดตั้งสหพันธ์นายจ้างจะต้องประกอบด้วยสมาคมนายจ้างตั้งแต่สองสมาคมขึ้นไป ที่มีสมาชิกประกอบกิจการประเภทเดียวกันโดยรวมกันจดทะเบียน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาคมนายจ้างและคุ้มครองผลประโยชน์ของสมาคมนายจ้างด้วยกัน ส่วนการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานจะต้องประกอบด้วย สหภาพแรงงานตั้งแต่สองสหภาพขึ้นไปที่มีสมาชิกเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกันไม่ว่าจะเป็นลูกจ้าง ซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกันหรือไม่ หรือมีสมาชิกเป็นลูกจ้างทำงานในกิจการประเภทเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกันหรือไม่ โดยรวมกันจดทะเบียนจัดตั้งเป็น สหพันธ์ แรงงาน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสหภาพแรงงานและคุ้มครองผลประโยชน์ของสหภาพแรงงานและลูกจ้าง ทั้งสหพันธ์นายจ้างและสหพันธ์แรงงาน จะตั้งขึ้นได้ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกของสมาคมนายจ้างหรือสหภาพแรงงานที่จะเข้าร่วมกันกึ่งหนึ่งแล้วแต่กรณี

ณ. การกระทำอันไม่เป็นธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของลูกจ้าง กฎหมายจึงห้ามนายจ้างเลิกจ้างหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้ลูกจ้าง ผู้แทนลูกจ้าง กรรมการสหภาพแรงงานหรือกรรมการสหพันธ์แรงงานไม่สามารถทำงานอยู่ต่อไปได้เพราะเหตุที่ลูกจ้างหรือสหภาพแรงงานได้นัดชุมนุมทำคำร้องยื่นข้อเรียกร้อง เจริจหรือดำเนินการฟ้องร้องหรือเป็นพยาน หรือให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน หรือลูกจ้างเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน ตลอดจนห้ามนายจ้างขัดขวาง หรือแทรกแซงการดำเนินการของสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงาน

นายจ้างผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

9. กฎหมายว่าด้วยศาลแรงงาน

กฎหมายว่าด้วยศาลแรงงานได้เริ่มมีเป็นครั้งแรกโดยเรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522” สาเหตุในการประกาศใช้เพราะว่าคดีแรงงานเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคดีแพ่งและคดีอาญาโดยทั่วไป เพราะเป็นข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานหรือเกี่ยวกับสิทธิของนายจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งข้อขัดแย้งดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาแรงงานร่วมกับผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ทั้งการดำเนินคดีควรเป็นไปโดยสะดวก ประหยัด รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม เพื่อให้คู่ความมีโอกาสประนีประนอมยอมความและสามารถกลับไปทำงานร่วมกันโดยไม่เกิดความรู้สึกเป็นอริต่อกัน จำเป็นต้องยกเว้นขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หลายกรณีด้วยกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้มี

ก. ศาลแรงงาน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานหรือตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์หรือรัฐมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ คดีอันเกิดแต่มูลละเมิดระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ข้อพิพาทแรงงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขอให้ศาลแรงงานชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

ข. ผู้พิพากษา ในศาลแรงงานมีองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างจำนวนฝ่ายละเท่ากัน ในศาลแรงงานกลางและศาลแรงงานภาคมีอธิบดีผู้พิพากษาศาลละหนึ่งคน และมีรองอธิบดี (ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้กำหนด) และในศาลแรงงานจังหวัดมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฯ ละหนึ่งคน

ค. *วิธีพิจารณาคดีแรงงาน* การพิจารณาคดีแรงงาน ศาลแรงงานต้องคำนึงถึงสภาพการทำงานภาวะค่าครองชีพ ความเดือดร้อนของลูกจ้าง ระดับค่าจ้างหรือสิทธิและประโยชน์อื่นใดของลูกจ้างที่ทำงานรวมทั้งฐานะแห่งกิจการของนายจ้างตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป ประกอบการพิจารณาเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ ถ้าศาลแรงงานเห็นว่า การเลิกจ้างไม่เป็นธรรม อาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างทำงานต่อไปในอัตราค่าจ้างในขณะเลิกจ้าง หรือกำหนดค่าเสียหายให้นายจ้างจ่ายค่าทดแทนในกรณีที่ศาลแรงงานเห็นว่าลูกจ้างกับนายจ้างไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้

ง. *การอุทธรณ์* การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานจะอุทธรณ์ได้เฉพาะข้อกฎหมายต่อศาลฎีกาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลแรงงาน

สรุป

กฎหมายแรงงานดังได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดมีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นธรรมระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ความเป็นธรรมดังกล่าวย่อมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า

ลูกจ้างในสถานประกอบกิจการใดๆ ก็ตามมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษากฎหมายแรงงานเพื่อความถูกต้อง ในการดำเนินการต่างๆ เช่น การจัดตั้งสหภาพแรงงาน การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน วิธีการเรียกร้องของลูกจ้าง การชุมนุมหยุดงาน ฯลฯ ส่วนนายจ้างนั้นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นธรรม เช่น การจัดตั้งสมาคมนายจ้าง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมนายจ้าง การจ่ายค่าจ้าง การตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง การจ่ายค่าชดเชยและการปิดงานดจ้าง ฯลฯ นายจ้างควรจะให้ความเป็นธรรมแก่ลูกจ้าง ซึ่งการดำเนินการต่างๆ ทั้งของฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง กฎหมายได้กำหนดวิธีการดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การหันหน้าเข้าหากันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้น จะทำให้เกิดความมั่นคงของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การกระทำใดๆ ของทั้งฝ่ายนายจ้าง

และลูกจ้างจึงจำเป็นต้องประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน การระงับข้อพิพาทแรงงานจึงไม่ควรกระทำด้วยวิธีรุนแรง ถ้าเป็นไปได้ควรระงับข้อพิพาทแรงงานโดยพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน หรือผู้ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน หรือคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ หรือโดยศาลแรงงานเพราะเป็นวิธีการที่สร้างความเป็นธรรม และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายให้กับทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ผู้จัดการงานก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนายจ้างและลูกจ้าง ผู้จัดการงานไม่ควรฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการงานเพราะจะสร้างความเสียหายอย่างมากโดยเฉพาะลูกจ้างผู้ที่ต้องการมีงานทำ ผู้จัดการงานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชาติ

บทความเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานนี้ ผู้เขียนหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้จัดการงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานไม่มากนักน้อยทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันเพื่อความเป็นธรรมในสังคมไทย

ดูอิตาลีแล้วอันดูไทย

โดย ผศ. นียพรรณ วรรณศิริ *

อิตาลีเป็นประเทศเล็กกรุบยาวจากเหนือสุดใต้ มีรูปร่างเหมือน ๆ รูปร่างทำนองอยู่ภาคใต้ของทวีปยุโรป ย้อยยื่นไปในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ขนานด้วยทะเลน้อย ๆ สองข้างทางด้านขวามือคือทะเลอาเดรียติก และซ้ายมือคือทะเลที่เรเนียน มีภูมิประเทศเป็นภูเขาและทะเลเป็นส่วนใหญ่ ภาคเหนือมีเทือกเขาสูงซึ่งต่อมาจากเทือกเขา ภาคใต้เป็นเขาเตี้ย ๆ เป็นเนินเขา และที่ราบระหว่างภูเขา อากาศหนาวค่อนข้างหนาวเย็นและเย็นทางภาคเหนือ ส่วนทิศใต้ได้รับอิทธิพลจากลมทะเลจากเมดิเตอร์เรเนียน อากาศเป็นแบบเมดิเตอร์เรเนียน คืออบอุ่น ฝนตกในฤดูหนาว หน้าหนาวไม่หนาวจัด หน้าร้อนก็ไม่ร้อนจัด จัดว่าโชคดีในเรื่องอากาศอย่างมาก

อิตาลีปลูกพืชผลเลี้ยงตัวเองได้มาก อาหารจำพวกแป้งและเส้นใยเป็นอาหารหลัก รองลงมาคือผลไม้ซึ่งมีเกินพอในประเทศนี้ โดยเฉพาะองุ่น ผลไม้ของอิตาลีรสดีมาก เมื่อเทียบกับประเทศในเขตกึ่งหนาวและอบอุ่นด้วยกัน องุ่นมีปริมาณมากและรสดีมากจนต้องนำไปทำเครื่องดื่มจำพวกไวน์ ได้มากพอจะเลี้ยงตนเองและส่งเป็นสินค้าออกได้ อาหารหลักของอิตาลีคือ แป้ง ไขมัน พวคนม เนย และเหล้าไวน์

คนอิตาลีเป็นเผ่าคอเคเซียน ที่อยู่กึ่งกลางพอดีระหว่างความเป็นคอเคเซียน ผิวดำจระ ผมบลอนด์ ตาสีฟ้าและสีเทาขุ่นมัวเหมือนชาวยุโรปทั้งหลายกับแขกอารยัน ทางซีกโลกด้านใต้ลงมาจากยุโรปข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปกรีซ ตุรกี อิหร่าน อิรัก อัฟกานิสถาน เนปาล อินเดีย และศรีลังกาหรือซีลอน ดูจากแขกเผ่าอารยัน ซึ่งผิวดำตาโตดำ ดูและผมหยิกไล่ขึ้นไปจากซีลอนขึ้นไปทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจะเห็นว่า ทางซีลอนและอินเดีย

* อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กทม.

เป็นแขกดำปีที่อยู่ในเขตอากาศร้อน แล้วเรื้อยขึ้นไปอากาศค่อย ๆ เย็นลง ๆ จนถึงอิตาลี กลายเป็นเป็นเขตอบอุ่นเย็น ผิวซึ่งเป็นแขกดำปีก็ค่อย ๆ จางลง ๆ ตามภูมิอากาศ จนถึง อิรัก อิหร่าน ตุรกี กลายเป็นแขกขาว ดังที่เราคนไทยเรียกกันพอถึง กรีซ และอิตาลีจะมีภูมิอากาศแบบยุโรปเข้ามาผสม จากยุโรปเหนือลงมาจนถึงอิตาลีอากาศจากเหนือสุดหนาวจัด ลงมาถึงอิตาลีก็ค่อย ๆ กลายเป็นหนาวน้อยลง ๆ ถึงอบอุ่นที่อิตาลีผิวที่ขาวจืดเป็น กระดาษค่อย ๆ เข้มขึ้น ๆ ตามอากาศที่อุ่นลง ๆ ผมที่เคยขาวค่อยออกเหลือง แดง จนถึงอิตาลีค่อยเข้มมากเข้าจนเป็นสีน้ำตาลเข้ม ถ้าใครไปเที่ยวอิตาลีแล้วเห็นสาวอิตาลีเลียนผมบลอนด์สูงชันตัวจิ๋วชนสีขาวยับกับผมคนจุงก็จงรู้ไว้เถอะว่าแม่คุณ ย่อมผมให้บลอนด์ตามค่านิยมของคนตะวันตก

ดังจะเห็นว่าความเป็นแขกตราวิเดียนไปหยุดอยู่ที่อิตาลี และความเป็นฝรั่งยุโรปก็มาหยุดที่อิตาลี ชาวอิตาลีเลียนจึงมีรูปร่างพอดี ไม่สูง ไม่ต่ำเกินไป ผิวพอดีกำลังงาม ไม่ขาว ไม่ดำเกินไป ผมกำลังดีไม่หยิกไม่เหยียดเกินไป และไม่ดำหรือขาวทองเกินไป ดวงตากำลังพอดีเพราะรวมเอาความคมวาวของแขกตอนใต้และหวานชุ่มมัวของยุโรปตอนเหนือเอาไว้ทั้งสองด้าน จมูกแขกที่โด่ง โคง งามใหญ่กับจมูกคนยุโรปซึ่งเล็ก ยาว แคบ ได้มาพบกันครึ่งทางที่จมูกของชาวอิตาลีเลียนนี้เอง จึงมีความพอดีอย่างช่วยไม่ได้

ในสายตาของผู้เขียนแล้วคนอิตาลีเลียนหล่อและสวยมาก โดยเฉพาะในวัยหนุ่มสาว แต่ความหล่อและสวยจะลดลง ๆ ในวัยที่มากขึ้น ๆ เพราะความหนาจากจากอาหารแป้งและเหล้าไวน์ที่ผสมกลมกลืนกันที่เหลือเกินจนสร้างอุปนิสัยการนอน (Siesta) หลังอาหารกลางวันอันยาวนานถึง 3—4 ชั่วโมง ผู้เขียนเคยอ่านหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเกี่ยวกับอิตาลีมาหลายเล่ม ผู้เขียนทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าคนอิตาลีหน้าตาดีที่สุดในส่วนเฉลี่ย สำหรับผู้เขียนขอยกให้เป็นที่หนึ่งเลยเรียกว่าเดินไปเจอกลุ่มหนุ่มสาว 10 คน มีคนหล่อและสวยเสีย 8 คน

คนอิตาลีมีนิสัยเจ้าสำราญ ชอบสนุกสนาน ร้องรำ ทำเพลง มีวันกินวัน ชีวิตมีแต่ปัจจุบัน มีเงินก้อนหนึ่งวันนี้จะแต่งกายงดงามออกไปทานข้าวนอกบ้านตามภัตตาคาร ไก่ กินกันไม่อั้น ทิปทีละมาก ๆ ส่งเสียงดังเอ็ดตะโร พูดจาดัง คนไทยเราที่อยู่ที่นี่เรียก

ชาวอิตาลีเห็นว่า “เจ็ทยุโรป” เรียกว่าเงินที่ได้มาก่อนนั้นกินมันให้หมดในวันนั้น ไม่ประหยัด ไม่เก็บออม เคยถามเขาว่า “แล้วพรุ่งนี้จะเอาเงินมาจากไหน” เขาตอบว่า “เรื่องนั้นเอาไว้คิดพรุ่งนี้” คำตอบแบบนี้บ่งชี้อุปนิสัยแห่งชาติได้เลยว่าเขาอยู่กินไปวัน ๆ คิดแต่วันนี้ มีเท่าไรก็กินจ่ายให้หมด

คนอิตาลีส่วนมากไม่ค่อยเค็ม ไม่ค่อยขี้เหนียว หากมีเงินจะใจดีซื้อจ่ายเลี้ยงแขก ไม่อั้น เรื่องรับแขก เลี้ยงดูแขก เรื่องการกินถือว่ามาอันดับหนึ่ง เวลาเราอยู่บ้านเขาเรา จะเกิดความขัดแย้งในใจระหว่างการมองเห็นบ้านช่องกับการเลี้ยงดูแขก และการแต่งกายงามของเขาว่ามันไปกันคนละทิศละทาง ผู้เขียนเคยถูกคุณแม่อิตาลีและเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นลูก ๆ ของท่านดุเอาบ่อย ๆ ว่าปล่อยตัวเวลาอยู่บ้าน หรือแต่งตัวไม่เข้าท่าเวลาออกนอกบ้าน สิ้นนี้ต้องไปกับสีโน้น แบบไหนเซย แบบไหนทันสมัย นี่คือสิ่งที่เขาใส่ใจมาก แต่จะไม่เอาใจใส่กับการอาบน้ำ การทำความสะอาดบ้านเรือน การจัดบ้าน ทั้ง ๆ ที่บ้านผู้เขียนอยู่มาประจำเป็นเวลานานติดต่อกันนั้นเป็นบ้านของผู้มีอันจะกินและผู้ดีมีตระกูล

เรื่องการแต่งกายงามนี้ต้องยกนิ้วให้ในเรื่องความมีศิลปะในการแต่งตัวแต่จะไม่ยกอะไรให้เลยในการแต่งกายงามตลอดเวลาโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล และฐานะภาพทางเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวที่ไปเดินเที่ยวในกรุงโรมจะสังเกตเห็นว่าไม่มีขอทานเลย แต่ที่จริงนั้นที่ผู้เขียนหรือใคร ๆ ก็ตามแต่เคยโดนคนอิตาลีขอร้องเงินเอาตื้อ ๆ บ่อยที่สุด แต่คนขอเขาแต่งกายงาม ใส่สูทผูกเน็คไทด์ โก้หรูจนแทบไม่น่าเชื่อ

คนอิตาลีมีชั่วโมงพักผ่อนมาก แต่มีชั่วโมงทำงานน้อย ใน 1 วัน เขาทำงานอย่างเป็นทางการตั้งนี้ 9.00 น. เข้าเปิดทำงานถึงเที่ยงแล้วปิดสถานที่ทำงาน และร้านค้าทุกแห่ง เที่ยงตรงไปจนถึงบ่าย 4 โมงเย็นแล้วเปิดใหม่จาก 4 โมงเย็น ไปจนถึง 6 โมงเย็นหรือ 7 โมงก็แล้วแต่สถานที่ราชการผู้เขียนไม่ทราบเวลาเปิดทำงานช่วงบ่ายที่แน่นอน แต่ร้านค้านั้นเปิด 4 โมงไปจนย่ำค่ำแน่นอน ช่วงที่นำเดินเที่ยว เดินซื้อของ เดินศึกษา คนอิตาลีส่วนมากที่ดูเห็นจะเป็นช่วง 4-10 โมงเย็น เพราะเป็นช่วงที่คนแต่งกายงามออกเดินเล่นกันตามถนนเป็นฝูงลิง ใครคิดจะไปแวะซื้อของที่อิตาลีแล้วมีเวลาแค่เครื่องบินแวะช่วงบ่ายก็จงเลิกคิดเพราะเขาปิดบ้านนอนหมด

การนอนกลางวัน 3-4 ชั่วโมง เขานอนกันเป็นล่ำเป็นสัน เรียกว่า "Siesta" ผู้เขียนไม่เคยถูกฝึกให้นอนกลางวันรู้สึกอึดอัดเหมือนเสียดิจัน ไม่รู้จะเดินทางไหน ไม่รู้จะพูดคุยกับใคร คุณแม่อิตาเลียนแทบจะต้องถือไม้เรียวเป็นครุฝึก Siesta ให้ผู้เขียนทุกวัน จน 2-3 เดือนให้หลังก็นอนเป็นที่ผู้เขียนฝึกได้เร็วและดีมากคือการตื่นนอนช่วงบ่าย 4 โมง แล้วแต่งกายงามออกไปเดินเล่น เขาเดินกันจริง ๆ เดิน ๆ ๆ ๆ ได้เดินมันทุกถนนมาแล้ว ในกรุงโรม และนี่คือนิสัยของคนอิตาลีด้วย

ที่นี้เราลองมาประมวลบุคลิกลักษณะนิสัยของคนอิตาเลียนที่เด่น ๆ คือกินแบ่งมาก กินไวน์แทนน้ำในวงอาหาร นอนกลางวัน ตื่นแล้วต้องเดินเที่ยวกันจริง ๆ จัง ๆ อันนี้มาจากลักษณะอาหารของเขาทำให้มีอุปนิสัยในการนอน ซึ่งคนอื่น ๆ จากสังคมภายนอกมองเข้าไปว่า "ไอ้เลียนขี้เกียจ" ความจริงอุปนิสัยแห่งการนอนกลางวันนี้เกิดมาจากลักษณะของอาหารการกินซึ่งหาได้ง่ายและมากในสิ่งแวดล้อมแบบเมดิเตอร์เรเนียนนั่นเอง

ลองมาดูทางด้านอื่นด้วย ชาวอิตาเลียนชอบสนุก รักการเที่ยวเตร่นอกบ้าน ชอบการกินดี ชอบร้องรำทำเพลง ชอบโอ้ และโอ้อวด เรื่องโอ้อวดนี้เขาชอบอวดชุดกัน อวดเสื้อผ้ากัน อวดแฟนสวย แฟนหล่อกัน อวดกีฬาและสถานที่เล่นกีฬา ชอบไปพักผ่อนอาบแดดตามชายหาดให้ผิวเกรียม ชอบแต่งชุดกีฬาโก้ ๆ ขับรถไปตีเทนนิส บางทีไปนั่งเล่นในสนามแต่งชุดเทนนิสโก้เก๋ จีบสาวงาม (ทำตัวเหมือนกับเรา) แต่ไม่ได้ตีเทนนิส ชอบแต่งชุดอาบน้ำสวยงามโป๊ ๆ ไปด้วยน้ำตามสระต่าง ๆ ชอบขับรถเร็วหน้าหวาดเสียวเฉียวกันหลบกันหวุดหวิดขนาดเส้นยาแดงผ่า 10 นั่นทีเดียว

อีกนิสัยหนึ่งคือเขาถือตัว เลื่องงาน หนักไม่เอาเบาไม่สู้ จับจด ความรู้เท่าทางอึ่งแต่เลื่องงาน จบป. 4 แต่ทำงานเป็นคนขับรถสถานทูตไม่ได้เสียเกียรติมาก หมายความว่าลงทุนหรือมีทุนสิ่งจะเอาผลตอบแทนหนึ่งบาทเป็นต้น

หันมาดูโครงสร้างทางสังคมบ้าง เด็กหนุ่มสาวแสดงตัวว่าโก้เก๋และภาคภูมิใจมาก ถ้าได้บอกใคร ๆ ว่าเขาคือคอมมิวนิสต์ และเพื่อนของผู้เขียนเองที่ชอบแต่งกายงามเป็นประจำ ชอบถามว่า "เธอชอบรถของฉันไหม แต่ก็ดาวว ๆ เมื่อบอกผู้เขียนว่าเขาเป็นคอมมิวนิสต์นะ และคอมมิวนิสต์คนนี่เองที่ชอบไปเล่นสกีที่สวิตเซอร์แลนด์ ชอบไปเที่ยว

ประเทศอื่น ๆ เรียกได้ว่าชอบไปพักผ่อน พักหนาวต่างประเทศ นี่เป็นส่วนหนึ่งในหลาย ๆ ส่วนของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ของเขา ลักษณะทั้งหมดของคนอิตาลีเลยนี่มีที่มาจากแต่สิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ในอดีตของอิตาลี เรียกว่าในน้ำมีปลาในนามีข้าวเขียวละ

ประเทศอิตาลีมีพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีส่วนมีเสียงในการปกครองประเทศได้ มีพรรคสังคมนิยมที่เคยปกครองประเทศ มีฝ่ายเสรีนิยมและอนุรักษนิยมที่คอยดูแลผลประโยชน์ของพวกเขา และเป็นนายทุนใหญ่ของสังคม การมีฝักมีฝ่ายมีซ้ายมีขวาทำให้เกิดการต่อสู้เอาชนะ ชำแวงกัน ลอบกัดกันตลอดมา ความสงบในสังคมไม่ค่อยติดต่อกัน ความราบรื่นไม่ค่อยมี เดียวกรรมกรสตรีค เดียวลอบฆ่าคนสำคัญ เดียวประกาศห้ามออกจากบ้าน แต่นี่คือภาวะปรกติของสังคมอิตาลี เกิดอะไรตามมาก็วิ่งกันกระเจิงที่ แต่ก็ไม่ค่อยจะมีปฏิวัติรัฐประหาร เพราะรัฐบาลของเขาเป็นรัฐบาลพลเรือนมานานแล้ว

บุคลิกของคนอิตาลีมีสองแบบในตัวเอง แบบหนึ่งอ่อนแอขี้ขลาด เช่น ชอบตอแยสาวสวย ขับรถตามได้ตามดี ตามแม่แต่ขึ้นรถเมล์ไปแล้วก็ยังตามรถเมล์ไปจนเห็นเธอลง ยืนอยู่ป้ายรถก็จอตรออยู่อย่างนั้นแต่ไม่มาพูดจาดูด้วย ได้แต่มองอย่างพึงพอใจ พอเราโกรธตวาดไล่ก็ขับรถหนีไปเลย ชอบแต่จะอั่ง จับผม จับเสื้อ แต่ถ้าเราตวาดแว้ดก็วิ่งหนีไม่มีพิษไม่มีภัย น่ารักดี ไม่จุดคร่าอณาจาร แม้จะจ้องดูตามดูเป็นเวลานาน ๆ อีกแง่หนึ่งก็กักขฬะเหยิ่มเมื่อโกรธขึ้นมา จึงเห็นว่าบุคลิกของคนอิตาลีวิ่งไปมาระหว่างเส้นต่อของสองขั้วเมื่อออกมาในรูปโครงสร้างของสังคมจะเป็นว่าสังคมเขาอยู่ได้ไม่ล้มลงเพราะเขาอยู่กันอย่างอึดอัดอวล ยอมกันส่วนหนึ่งหากยอมให้แล้วยังไม่ตีเขาก็ฆ่ากันเลย รูปแบบการปกครองสังคมก็เป็นเส้นต่อระหว่างรูปแบบที่เป็นขวาจัด อนุรักษนิยม ไปจนถึงเผด็จการคอมมิวนิสต์ ตัวกลางที่ประสานในเส้นทางนี้ได้แก่ พวกเสรีนิยม และสังคมนิยมที่ผลัดเปลี่ยนกันบริหารสังคม

สรุปว่าด้วยบุคลิกลักษณะของคนอิตาลีและลักษณะรวมของสังคมอิตาลีเลย บอกได้ว่า ประเทศอิตาลีเป็นประเทศด้อยพัฒนาอันดับที่ 2 ของยุโรป ลำดับที่ 1 ได้แก่ สเปน ที่ว่าด้อยพัฒนาเพราะเป็นประเทศยากจน คนว่างงานมาก คนจนมากกว่าคนรวย

หลายเท่า คนมีการศึกษาระดับต่ำมากกว่าพวกมีการศึกษาสูง ระบบพรรคพวกและอภิสิทธิ์ เป็นค่านิยมถาวร ความกะล่อนปลิ้นปล้อนคดโกงคอร์รัปชันมีสูง ผู้เขียนมองต่อไปว่า ลักษณะต่าง ๆ ของคนอิตาเลียนต่อไปนี้ทำให้ประเทศอิตาลีได้ชื่อว่าประเทศด้อยพัฒนาคือ คนอิตาเลียนเกียจคร้าน รักความสะดวกสบาย ชอบสนุกไม่เป็นเวลา ไม่เอาจริงกับ ชีวิตและการงาน เหลาะแหละ ชี้อ้อ ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม อยากรได้โดยไม่ทำ สุรุ่ยสุร่ายไม่ ประหยัด ไม่สร้างอนาคตคิดแต่ปัจจุบัน ไม่ซื่อตรง ชอบแต่งตัว รักสวยงาม และความ ไม่มีระเบียบวินัยในการดำรงชีพ

นี่เป็นการสังเกตการณ์ของผู้เขียนเอง ซึ่งได้ใช้เวลาศึกษาสังคมอิตาเลียนในทุก ระดับ และมาวงการเป็นระยะเวลาทั้งหมด 1 ปีครึ่ง และจากบทความนี้ขอให้ผู้อ่าน หันมามองอุปนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทยว่าเป็นอย่างไร แล้วดูว่าสังคมไทยเรา พัฒนา หรือไม่ มองในแง่เปรียบเทียบกับคนอิตาเลียนและสังคมอิตาเลียนด้วยหัวใจที่เป็นกลาง